

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség: VIII., Rökk Szilárd-utca 9.
Kiadóhivatal: VIII., Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF**
Kiadja: **BRAUN SÁNDOR**
A SZERKESZTŐSÉG

Égész évre 14 kor., 1/2 évre 7 kor., 1/4 évre 3 kor.
50 fillér, egy hónapra 1 kor. 20 fillér.
Egyes szám Budapesten és a vidéken 4 fillér.

A geszti levél.

Budapest, október 7.

(v.) A parlamenti szünet utolsó óráinak idilli csendjébe beledördül hirtelen és nagyon váratlanul egy hatalmas ágyuszó. Azt az öregágyut a geszti földesur sütötte el. Talán nem is harci szándékot hirdet ez a dördület, hanem csak amolyan alarm-lövés, pusztán arra való, hogy felébressze a szunnyadó lelkiismereteket. Tisza István nyílt levelet írt az ugrai kerület választópolgáraihoz s ezt ma viszi a nyilvánosság elé, a képviselőház új ülészakának előestéjén. Már e külsőségek is mutatják, hogy a miniszterelnök nyilatkozata egész Magyarországnak szól, nem egyedül Ugrának. A nyílt levél tartalma teljesen igazolja ezt az a priori feltevést. A kormányelnök az ország közvéleményétől mintegy a napirend előtt szót kér, hogy bejelentse új szándékait, amelyek előreláthatólag új politikai helyzetet fognak teremteni. Itt is jelentősnek tartunk egy külsőséget. Ha egy miniszterelnök a maga parlamenti szándékait az országos közvéleménynek előbb közli, mint a parlamenttel, akkor ez kettőt jelenthet. Vagy azt, hogy a közönségnek az ellenzék indulatos kritikájától még érintetlen, tehát elfogultság nélkül való ítéletét akarja új tervei felől provokálni. Vagy pedig azt, hogy amennyiben szándékainak valószínűsége a parlamentben meghiusulna, ő már most jelezni kívánja azt az eltökéltségét, hogy ebben az esetben a Házat feloszlatja s a vitás ügy elintézését a választókra bizza. Az adott esetben úgy véljük, hogy a kormányelnök szokatlan eljárása nem ezen eshetőségek egyikét vagy másikát, hanem együtt mindkettőjüket jelenti.

Ezek után nem nehéz kitalálni, hogy az ugrai levél a házszabályrevíziót bocsátja a nyilvánosság bírálata alá. Tisza István eljárása nem csupán szokatlan, hanem egyszerűsrimind őszinte is. Ez az ember nem akar macskát zsákban árulni. Idejekorán megmondja, mire készül vállalkozni. Nem akarja bevárni az új obstrukciót, hanem huzárossan elébe-vág a házszabályrevízióval. Bizonyára lesznek sokan, akik e szándékáért nem fognak tulságosan lelkesedni; de senki sem lesz, aki fellépésétől a férfias határozottságot megtagadná. A döntő kérdés itt az, hogy mekkora lesz a terjedelme a házszabályok szigorításának. Az ugrai levél érzésben nem tulságosan bőbeszédű; de annyit mégis mond, amennyi a leg-

jogosultabb aggodalmak megnyugtására elegendőnek bizonyulhat. Megmondja ugyanis, hogy klotúrról nincsen szó. A parlamenti szólásszabadság elvét magát a kormány — úgy látszik — nem kívánja megtámadni. Ha pedig ez a szándék távol áll tőle, akkor a tervezett szigorítás terjedelmére nézve nem nehéz a hozzávető becslést megcsinálni. A költségvetési vitának szabályozása s az időhöz kötött törvényjavaslatok kellő időben való elintézésének biztosítása lesz nyilván a tengelye a revízióknak. Az ellenzéken e rendszabályok így is elég izgalmat fognak kelteni. Sinán ez a dolog alig fog menni; hiszen az ellenzék csak a maga életosztónének enged, ha egész erejével megvéd minden talpalattnyi területet a kisebbségi jogok terén. De nem hinnők, hogy e küzdelmében az ellenzék elmenne a legszélő határig s hogy indulatos obstrukcióval akarná a kormány terét meghiusítani. Őszintén szólva, ilyen elkéseredett ellenállásra talán nincs is komoly szükség. Igaz, hogy éppen azok a javaslatok, amelyek körül szokott a bécsi felfogások ellen való harc kigyulladni, egytől-egyig az időhöz kötött javaslatok kategóriájába tartoznak. De igaz másfelől az is, hogy egy olyan obstrukciót, amely valamely jogfosztás ellen indul s amelyet tehát a közvélemény egyetemes állásfoglalása táplál a maga erejével, a világ semmiféle házszabályszigorításával nem lehet meghiusítani. Nemcsak az ilyen próbók kaliberű szigorítással, hanem még a leggyilkosabb klotúrral sem. Hiszen itt van Ausztria példája, ahol az elképzelhető legszigorubb klotúr van érvényben s a parlamentet mégis már évek hosszú sora óta teszi teljesen munkaképtelenné az obstrukció. Hát ha el akarnák venni a nemzet valamelyik jogát s a sajtó, kötelessége szerint, félreverné a harangokat, mozgósítaná a nemzeti lelkiismeretet s harcban vinné az obstrukció segítőcsapatjával a talpraállított közvélemény leküzdhetetlen hatalmát, akkor e pusztító vihar jótékony rombolásainak nem állná útját semmiféle papiros-akadály. Semmiféle, az ugrai levélben bejelentettnél még százsorta drasztikusabb sem.

Kiirtani hát az obstrukciót minden időkre a magyar parlament talajából a szigorítandó házszabály nem fogja. A kormánynak bizonyára nincs is ilyen messziremenő szándéka. Nincs, mert nem is lehet. És nincs, mert jövődó jogfosztásokkal szemben gróf Tisza István sem akarhatja a nemzetet a védtelenség állapotába juttatni. Mi az tehát, amit a kormányelnök akar,

ha ezt nem akarja? Rendet akar a parlamentben csinálni. Am hiszen rend — ő maga mondja — a leszerelés óta amugy is van a parlamentben. Igen ám, de ő *állandó* rendet akar csinálni. A lehiggadt szenvedélyek e percét, amidőn az ország nagy közvéleményében felülkerekedett a józan belátás és a lelkiismeretek mérlegelni kezdik a lezajlott nagy harc értékes vívmányai mellett e harcnak a közszellemben végzett rombolásait is, ezt a lélektani pillanatot akarja a kormány felhasználni a parlament munkaképességének szilárdabb körülbástyázására. E szándékhoz kétféle szempontból lehet hozzászólani: az elvi szempont az egyik s a politikai szempont a másik.

Elvi szempontból a költségvetési vita szabályozása s az időhöz kötött javaslatok pontos elintézésének biztosítása ellen kifogás alig emelhető. Államháztartásunknak régi rákfenéje s a helyesen felfogott budgetjognak régi sérelme, hogy 1867 óta — talán három év kivételével — állandóan költségvetési provizóriumokkal kellett az esztendő legnagyobb részében az országot kormányozni. Az ellenzék maga is számtalanszor beismerte, hogy az örökös indennítások csaknem meghiusítják a népképviselőket azt a legsarkalatosabb jogát, mely az állami bevételek és kiadások előzetes meghatározását a parlament számára biztosítja. Kettős oka volt e bajnak: egyfelől a költségvetések késő betervezése s másfelől a költségvetési viták néha képtelen arányú túlterjedése. Ha a budgetet október előtt nem lehet benyújtani, akkor a pénzügyi évről nem volna szabad a naptári újjé napján kezdődnie, hanem, mint Angliában, április derekára kellene a pénzügyi év kezdetét áttenni. De valamint Angliában még így is erős mederszabályozást végeztek a költségvetési vitán, azonképp nálunk is véget kell vetni annak az eddigi állapotnak, amely a budgetvitákat irtóztatóan elnyújtotta. Eddig nálunk a vita elején megindult az általános tárgyalás, amely a kormány egész politikájának bíralatát s a bizalmi kérdést a maga nagy általánosságában ölelte fel. Aztán a cínnél újra megindulhatott, sokszor meg is indult az általános vita — immár a második — a maga egész szélességében. Minden egyes szakminisztérium tárcájánál a részletes tárgyalást újból megelőzte egy-egy általános vita ismét a kormány egész politikájáról s ez minden egyes tárca főcíménél ismétlődhetett. A végén aztán a pénzügyi felhatalmazás ötletéből alkalom nyílt egy újabb általános vitára s

ugyanazt még egyszer végigcsinálhatták a zárószakasznál, amely a végrehajtási klauzult tartalmazza. Hát hogy harminc általános vitára semmi szükség nincsen, miután már az elsőben mindenki elmondhatta korlátlan terjedelmében a véleményét a kormány politikájáról, azt nyugodtabb pillanatokban maga az ellenzék is sűrűn ismerte be. Kossuth Ferenc, Apponyi, sőt legújabbán Bánffy is koncedálta, hogy ez a beláthatatlan terjedelmű ártere a költségvetési vitának a parlamenti szólásszabadság ártalma nélkül és a budgetjog hatathatóság gyakorlása érdekében elbir bizonyos szűkítő szabályokat. Erre nézve a józan politikusok közt véleménykülönbség alig volt, tehát most is alig lesz. Természetesen a szabályozásnak respektálnia kell feltétlenül minden képviselőnek azt a jogát, hogy a költségvetési vita keretében elmondja bírálatát a kormány politikájáról s hogy a részletes tárgyalás rendjén mindenki minden tételnél teljesíthesse az ellenőrzés ama tisztjét, amely a képviselőnek nemcsak joga, hanem kötelessége is. Ugyan csak elvben nem tehető kifogás az időhöz kötött javaslatok dolgában tervbe vett intézkedés ellen. Hogy minduntalan beállhasson törvényen kívüli állapot épp az államkormányzat legfontosabb ágaiban: a költségvetésnél, a Horvátországgal és Ausztriával való gazdasági viszonyok terén, azt az alkotmányos élet szilárd egyensúlyának szempontjából kívánatosnak nem mondhatja senki, sőt a jogfolytonosságnak sűrű megszakadása a szólásszabadságnak kevésbé mértékletes gyakorlása révén nemcsak megbolygatja a törvényességét, hanem abba a ferde helyzetbe hozza a törvényhozó-testületet, hogy maga válik a törvényesség megbontójává. Ha hát akad mód arra, hogy az ex-lex állapotok sűrűbb ismétlődését a valódi szólásszabadság sérelme nélkül megakadályozzák, akkor a jogrend szilárdsága, a törvény tekintélye, sőt a parlament iránt való tisztelet is csak nyerne vele.

Más kérdés aztán, vajjon politikai szempontból célszerű-e a szigorítást éppen most ütni nyélbe, amikor egyfelől a lehiggadás lelki folyamata az országban és a parlamentben elég jól haladt s másfelől a fontosnál-fontosabb és kényesnél-kényesebb törvényhozási feladatok hosszú sora áll a küszöbön. A magunk részéről nem tudunk elzárkózni ama mérlegelés elől, hogy a megoldásukat váró nagyjelentőségű teendők helyes elintézése talán ilyen előző izgalmak nélkül is biztosítható lett volna. Hiszen komoly előjelei egy újabb obstrukciónak nem igen mutatkoztak. Itt-ott az ellenzék némely pontján kísértett ugyan egy koncentrikus támadás eszméje; de épp a jelen időpontban, amikor az ellenzéki pártok nemcsak egymás közt, hanem önmagukban is annyi éles ellentétet mutatnak, e tüneteket legalább mink nem tudtuk egy percig sem tragikusan felfogni. S elvégre a legrosszabb esetben is, ha csakugyan

bekövetkezett volna az új obstrukció, a kormány akkor még mindig előállhatott volna most kitért szándékával. Ám ez az elmélkedés — megvalljuk — most már késő s merőben meddő. Az új helyzet itt áll előttünk és sürgetőn parancsolja az állásfoglalást. Szálljon kiki magába s mérlelje hazafui lelkismeretének egész erejével, hogy mit kell tennie. Tegye a merleg egyik serpenyőjébe a parlamenti szólásszabadság iránt való féltékenységét, a másikba pedig az alkotmányos élet folytonosságához fűződő nagy nemzeti érdeket. S aztán döntsön indulat nélkül, pártelfogultság nélkül, hazafiságának és bölcsességének sugallata szerint.

BELFÖLD

Báró Spaun távozása. A közös hadsereg rendeleti lapja ma jelenti, hogy a király báró Spaun tengeragyot saját kérelmére fölmentette a tengerészet parancsnoki állásától. Báró Spaunhoz távozása alkalmából ő felsége a következő kéziratot intézte:

Kedves báró Spaun!

Haditengerészetemnél eltöltött ötvennégyévi dicsőséges szolgálat után, amelynek során ön úgy békében, mint háboruban többször kiűntette magát, ön egészségi szempontból sürgős szükségét érzi annak, hogy nyugalomba vonuljon. Sajnálattal teszek eleget kérésének és bocsátom önt el abból a kiváló állásból, amelyet haditengerészetem élén elfoglat, de azok a bő tapasztalatok, amelyeket ön szerzett, a jövőre nézve is képessé fogják önt tenni arra, hogy tudását tengerészeti kérdések megvitatásánál a közjó érdekében érvényesítse. Azokért a kitünő szolgálatokért, amelyek az ön tartalmas életpályáját jellemzik, hálafelel elismerésemnek maradóan kifejezést óhajtok adni és ez okból elrendelem, hogy flottának, annak a flottának egyik épülő hajóját, amelynek jól átgondolt kiépítését ön kezdeményezte, önnek haditengerészetem kiváló fegyvertényeire emlékeztető névvel tüntessék ki. Az a tisztelet, amelylyel haditengerészetem ön iránt viseltetik, és az én meleg jóindulatom töltse el önt megelégedéssel még számos éven át minden viszapillantásánál, melyet ön érdemekben oly gazdag multjára vet.

Raámer, 1904. október 5-én.

Ferenc József s. k.

A király kiténtető kegye szokatlanul nyilvánkozik meg abban a legfelsőbb rendeletben, hogy a flotta egyik épülő hajója báró Spaun nevével neveztesse el. Hasonló kiténtetés eddig csak Tegethoff admirálist érte, ami természetesen annál becsesebbé teszi a báró Spaunnak juttatott királyi kiténtését.

A Spaunhoz intézett királyi kéziratral egyidejűleg megjelent az a rendelet is, mely gróf Montecuccoli Rudolf altengernagyot a tengerészet parancsnokává és egyuttal titkos tanácsossá nevezi ki. A titkos tanácsosi címet egyidejűleg báró Mimillo altengernagy, a pólai kikötő parancsnoka is megkapta.

Horvátország és a magyar nyelv.

A budapesti egyetemen évek hosszú sora óta nyilvános, rendes tanszéke van a horvát nyelvnek és irodalomnak. E tanszék felállítására helyes dolog volt. Társországainkkal való közjogi kapcsolatunknál fogva e tanszék felállítása a gyakorlati szempontból igazoltnak és politikailag méltányosnak volt mondható. Természetesen még igazolhatóbb és méltányosabb lett volna, ha a magyar államkormányzatnak ezt az előzékenységet horvát részről megfelelő módon viszonozták volna. De multak az évek s a

horvát kormány sohasem mert arra az elhatározásra jutni, hogy a zagrabi egyetemen ő is nyisson rendes tanszéket a magyar nyelv s irodalom számára. Legújabbán egész csöndben megtörtént valahára ez az intézkedés. Zagrábban van immár tanszéke a magyar nyelvnek s e tanszéknek van immár tanára is. Most már minden rendben volna, csak hallgatók nincsenek még, akik az előadásra járnak akarnak. Ellenben vannak százával tanulók, akik szervezkedtek, hogy tüntetésekkel és lármás botrányokkal megihusítsák a magyar nyelv tanárának előadásait. Zagrából most azt jelentik, hogy dr. Pivovics egyetemi tanár és országgyűlési képviselő magához kérte a zavargó banda vezetőit és megkérlelni próbálta őket, de nem ért el sikert. Furcsának találjuk, hogy ama rakoncátlan gyerkőccikkel az egyetemi hatóság de puissance a puissance alkudozik. Nem rimánkodni kell, hanem galléron esipni, kidobni és becuskatni az ilyen csirkefogókat, akik a magyar állam közönségében és magyar állampolgár léttükre a magyar állam hivatalos nyelvén ilyen durva, erőszakos sérelmet ejtenek.

A képviselőház ülése. A képviselőház elnöksége ma küldte szét az értesítést arról, hogy a Ház hétfőn délelőtt tíz órakor ülést tart.

Tisza István nyílt levele.

Budapest, október 7.

Ma estig is viharokat jósoltak a politikai időjósok, de minden józan ember előtt ugy állott a dolog, hogy a viharok nem a levegőben, hanem csak a jóslatokban vannak s csak a békák háborognak, nem a vizek.

Nem látszott komoly ok, mely viharokra engedne következtetni. Az ellenzéki koalíció gondolatát fölvetették ugyan a szünet előtt, népszerűsítették is a szünet alatt, de kudarca is teljes volt a szünet végén. Nem kellett az a gondolat a komoly ellenzéki pártoknak, sőt Kossuth Ferenc a nagyobb nyomaték kedvéért meg is mondta, hogy hatvanhetes pártokkal együtt haladni nem szabad. Mindenki tudja, hogy ilyen értelemben a pártkérdést is fel akarja vetni. Ami pedig a szünet alatt történt, egyáltalán nem lehetett bábája a koalíciós terv megszületésének. Incidenseket, legalább rossz értelemben, ez a nyár nem hozott. Viharok anyaga nem halmozódott fel. Ellenkezőleg. Akár a magyar ifjaknak a katonai tisztképzőkben való nagyszámu jelentkezését, akár a magyar nyelvnek a katonai levelezésben való érvényesülését, akár a magyar hadbírójelölték toborzását tekintjük, ezek nem voltak olyan kormányzati intézkedések, melyek a helyzetet a kormányra nézve rosszabbították volna. Sokan vívmányokként emlegették inkább. Másrészt a pártviszonyok se mutatkoztak olyanoknak, melyek viharokra engednének következtetni. A szabadelvűpárt a „vívmányok“ után emelt fővel járt megint s ha az agráriusokban még lett volna valami idegenkedés, azt is megszüntette a miniszterelnök, mikor a szövözetetek nemzetközi kongresszusának banketjén megjelent s a magyar agráriusoknak külföldi vendégeik előtt nyújtott elégtételt. Viszont az ellenzéki pártok a legnagyobb erjedés képét mutatták. Minden párt önmagában megtépve, meghasonolva. Apponyi és Bánffy egymással ellentétben, de hátuk mögött olyan emberekkel, akik nem tudják megérteni, hogyan lehessen azonos programmért külön táborokba harcolni. A néppárt négy darabra szakadt. Van János-töredéke, Aladár-töredéke, Rakovszky-töredéke és Kaas Ivor egy külön, önálló töredék. Az Ugron-párt is furcsa helyzetben. Vezére kívül a pár-

ton. Tagjai lesben, hogy melyik párt-hoz fognak majd csatlakozhatni. A Kossuth-párt szintén kettészakadva. Végsővégi az egész ellenzéken csupa erjedés, jegecedő-pontot kereső frakciók, mindegyik külön vezérjelölttel, akivel együtt döntő faktorra szeretne jegecedni az ellenzéken. Se obstrukcióra, se koalícióra nem mutatkoztak kilátások. Arra lehetett legfőbb gondolni, hogy ezek az erjedő frakciók incidenseket fognak keresni, mindegyik olyat, mely arra alkalmas, hogy a kezdeményező frakció körül történjen a jegecedés. Sok incidens tehát és sok láрма, de kevés igazi harc: ez volt a legkomolyabb kilátás.

Ma estig.

Ma este történt valami, ami esetleg megváltoztathatja a helyzetet.

Tisza István nyílt levelet intézett ugrai választóihoz Gesztről, október 4-én. Ma este ezt a nyílt levelet megkapta a sajtó. Közvetlenül a parlament összeülése előtt hozza nyilvánosságra a miniszterelnök ezt a nyílt levelet, tehát úgy kell fogadni, mint az első hangot, mely a parlamentnek szól.

S ez az első hang, a nyílt levél általánosságban tartott kifejezései szerint, meglehetősen yiharkavaró. Azt mondja ugyanis a miniszterelnök, hogy amíg egy kis alkalmi csoport megakaszthatja a parlament gépezetét, addig nincs rend és „semmit sem értünk el, míg ezt a szegényteljes állapotot nem orvosoltuk”. Fell kell használni a helyreállt rend első nyugodt időszakát, hogy megszerezzük „az alkotmányos élet állandó biztosítékait”. Bizonyos megnyugtató akar lenni, amit a nyílt levél tovább mond, hogy: „a szólásszabadságot, a parlamenti viták útján való küzdelmet parancsoló végszükség nélkül nem szabad korlátoznunk, de a magyar parlament nem lehet játékszer jelentéktelen töredékek kezében, a magyar nemzet sorsát nem szolgáltatjuk ki ezek szeszélyeinek”.

Még e klauzula után is úgy festhet a nyílt levélben jelzett rendszabály, mintha a klotír volna. Nekünk alkalmunk volt a legjobban informált körökből részletesen is megtudni, hogy mik a miniszterelnök tervei. E források szerint a miniszterelnök nem gondol klotírra. Csak azt akarja, hogy a költségvetési vita szűkebb mederbe szorítsassék, az időhöz kötött törvényjavaslatok pedig ne legyenek többé kitéve obstrukciós hajlandóságu töredékek szeszélyeinek. A szólásszabadságot korlátozni vagy egy igazán komoly okból meginduló obstrukciónak lehetetlenné tenni a miniszterelnök meg sem kísérli. Nem a saját, olyan vehemens ellenkezéssel találkozott házzszabálymódosítási tervét akarja tehát megvalósítani, hanem azt a pártkülönbség nélkül szükségesnek tartott, még Bánffy Dezso első parlamenti felszólalásában is hangzatosított reformot kívánja életbeléptetni, hogy a budgetvitának korlátok szabassanak, az időhöz kötött javaslatok pedig az obstrukció eshetőségei alól mentesíttessenek. Forrásunk szerint a kormány és pártja bizik abban, hogy ilyen mértékű házzszabálymódosításnak pártkülönbség nélkül sokan lesznek támogatói, mert Apponyi akárhányszor maga is hangsúlyozta a rendezés sürgősségét, Bánffy mindjárt legelső beszédében ilyen értelemben nyilatkozott, Rakovszky István is elismerte bizonyos mértékű szabályozás szükségét, Kossuth Ferenc pedig most legutóbb is élénk színekkel esetelte annak káros hatását, hogy a nemzet beletörődhe-

tett egy ok nélkül felidőzött ex-lex elviselhetőségébe.

Az ellenzéki pártok a késő este megjelent nyílt levéllel szemben még nem igen foglalhattak állást. Akik olvasták, azok nem tudták még a bejelentett módosítás mértékét. De az kétségtelen, hogy az eddig meglehetősen nyugodt kedélyek most fel vannak kavarva, s ma este nem hiányoztak olyan megítélői a helyzetnek, akik Tisza nyílt levele után megint reménykednek az ellenzéki koalíció létrejöttében. Rövid időn belül minden ki fog tudódni. Hazajön Apponyi, a Kossuth-párt vasárnap értekezletet tart, ugyancsak vasárnap tartja Rakovszky István beszámolóját Csornán: — a nyílt levélben bejelentett intézkedésről tehát döntő szavak fognak esni. Minden valószínűség szerint már a hétfői ülésben kérdés fognak intézni a miniszterelnökhöz s az ő részletes válaszában tartalma fogja eldönteni: béke lesz-e, vagy háború?

Egy pártokon kívül álló politikus így jellemezte a helyzetet:

— Tisza állandó békét akar, de a háborúra elkészült. Az ugrai nyílt levél tükréből világosan elolvashatók azok a hieroglifák, melyek az irástudók szerint már a nyáron elárulták, hogy készülődések folynak a — választásokra . . .

A miniszterelnök Gesztről keltezett nyílt levélét egész terjedelmében itt közöljük:

Az ugrai kerület választó-polgáraihoz!

Geszt, október 4.

(Bevezetés.)

Tisztelt barátaim!
Az országgyűlés színidejének vége felé járunk. Megkezdődnek ismét a képviselőház tanácskozásai: nagy munka, nehéz feladatok előtt állnak az ország bizalmának letéteményesei. — Vajjon pihent erővel alkotásra, ez ország javát munkáló eredményes tevékenységre elhatározott lélekkel kezdik-e meg az új ülésszakot? Vajjon egy jobb, eredményesebb, sikeresebb időszak előfeltételeit érlelték-e meg bennük a multak tanulságai? Vajjon felhasználjuk-e jól mindnyájan az immár végéhez közeledő pihenést; felhasználjuk-e magunkbazzalásra, elmélkedésre és arra, hogy a jövő javára való tanulságokat vonjunk le a multak küzdelmeiből? Mert sok és üdvös tanulság kínálkozik számunkra, ha elfogulatlan lélekkel vizsgáljuk a közelmúlt eseményeit.

(A felfordult ország.)

Gondoljunk csak vissza, milyen állapotban voltak alig egy évvel ezelőtt összes közállapotaink! Azok a sötét gondolatok, amelyeknek önközhöz intézett leveleimben ismételtan adtam volt kifejezést, nem ott éleik, sajogtak-e minden komolyan gondolkozó hazafi aggodó lelkében? A mondva csinált szenvedélyek, a fikezesített képzelődés szeszélyes szelei vakmerő játékok izzve ragadták magukkal a magyar nemzet tört kormányu hajóját, sziklák közt tajtékzó örvények felé, mind tovább és tovább. Felbomlott minden rend. Le volt járva emberek és intézmények minden tekintélye. Szentségtörő kezekkel tépáztuk e nemzet legdrágább közkinését, fennmaradásunk egyedüli biztosítékát, alkotmányunk zárlékát: a magyar képviselőház méltóságát és becsületét s a teköző fiu elvakult vakmerőségével dobtuk kockára apánk szent örökségét: a nemzet és korona közötti kölcsönös bizalomtól áthatott azt a kiegyezést, amit őseink vére, őseink kiartatása és őseink bölcsesége szerzett meg számunkra.

Mi lett volna ebből a nemzetből, ha olyan uralkodó nem örökös sorsa felett, akinek egész lelke: esze és szíve egyaránt a magyar nemzettel és azzal a kiegyezéssel van összeforruva, melyet ő alkotott meg a nemzet legjobbjaitól környerve, — aki egész bölcseségét, egész erejét és egész hatalmát arra használta fel, hogy utat nyisson a kibontakozásra és azon vezesse a nemzetet?

És ez utat meg is találta, midőn saját önkéntes elhatározásából olyan reformokat ajánlott fel a nemzetnek, amelyek a nemzet régi jogosult vágyának és törekvésének diadalát jelentik, midőn biztosítják a magyar nemzet érvényesülését a közös hadsereg intézményében, a nélkül, hogy csorbát ejtenének annak egységes vezérlésén, ve-

zenyületén és bszervezetén, úgy, a hogy azt apánk bölcsesége törvénybe iktatta, — jól tudván, hogy mindnyájunk biztonságát, tehát a magyar nemzetét is, olyan hadsereg szolgálja legcsezeribben, amely a védelem céljaira katonai szempontból egységes szervezettel és vezérlettel bír. E nagy horderejű reformok felajánlása mellett óvó, intő szavát intézte a nemzethez, kérve azt, hogy tartózkodjék oly régi viták felelevenítésétől, melyek újból felidőzhetnek a régi gyászos idők ellentétei.

(Az ellentétektől a kiegyezésig.)

Ólomsúlyal nehezdedek ez ellentétek a magyar nemzet sorsára nemzedékeken keresztül. A magyar királyt idegen tanácsosok vetéik körül. Nem ismerhetik és nem érthetik meg nemzetét. Elhomályosították azt a nagy igazságot előtte, hogy Szent István koromája a Habsburg-ház legdrágább, legbecesebb kincsége s hogy világtörténelmi rendeltetésének és nagyhatalmi állásának nélkülözhetetlen előfeltételét és legbiztosabb zálogát a magyar nemzet ereje, nagysága és odaadó hű ragaszkodása képezi. Súlyos átokként nehezdedt királyra és nemzetre egyaránt az uralkodóház irányadó tanácsadóinak azon megújuló törekvése, hogy a magyar alkotmányt és a magyar nemzet nemzeti egységének romjain építsék fel a Habsburg-ház egységes hatalmának épületét. A nemzet, királyaihoz és törvényeihez egyenlő hűséggel ragaszkodva, védte egyik kezével őseitől öröklött szabadságát, míg másik karjával külelenség ellen kellett védekeznie. És e kettős küzdelemben emésztette fel egész erejét.

Ezen nehéz időkbe eik az állandó hadsereg megalakítása is, amely lassanként ölti fel egységes szervezetét. A nemzet soha nem tagadja meg azon áldozatokat, melyeket a hadseregnek kellő számban és harképeségben való fenntartása igényel, de két vágyát igyekszik a hadsereg kebelébe megvalósítani. Az egyik az, hogy a magyar csapatokat magyar tisztiek vezessék; a másik, hogy a magyar csapatok vezénylésében a magyar nyelv érvényesüljön. Az első királyával egyetértésben törvénybe iktatták az ország rendei, a második ellenben következetes visszautasításra talált. Az országgyűlések ismételt kísérletezés után mindannyiszor felfüggeszték a magyar nyelv iránt folytatott küzdelmet. Végre az 48—49-iki nagy események s az ezeket követett gyászos korszak hősiességével kiállott szenvedései után az igazi kiegyezés hajnalá dereng a nemzetre. Király és nemzet megkeresik és megértik egymást. Fátvolyt borítanak a multak minden keserü emlékére. Kiirtják az ellentét és bizalmatlanság minden fülánkját. Teljesül a nemzet minden vágya: nemcsak visszanyeri örendelkezési jogát saját belügyeiben, de mint Ausztriával mindenben egyenjogú tényező, döntő befolyást nyert a külügyek és hadügyek vezetésére is. Teljes lesz az őszhang az uralkodóház hatalmi törekvései és a magyar nemzet politikai céljai között s ezzel biztosítottak a magyar nemzet nagyságát és függetlenségét szolgáló nemzeti politikai sikerének előfeltételei.

E nagy, ez áldásos, e korszakalkotó fordulatért csak egy árt kellett a nemzetnek fizetnie. Belemagyodott, elismerte azt, hogy a hadsereg egységes vezetése, vezérlése és bszervezete az alkotmányos fejedelmi jogok közt tartozik. Királyra bízta a hadsereg szolgálati és vezényleti nyelvének megállapítását és a magyar szolgálati és vezénynyelv megvalósítására irányzott vágyainak teljesedését azon időre halasztotta el, amidőn a fejedelem szabad elhatározásából önként fogja elrendelni azt. Jogot nem áldozott fel a nemzet a kiegyezés ezen része által, mert hiszen a hadsereg nyelvének megállapítása fejedelmi jogát képezte a multban is s ha törekedtek is apánkn a magyar vezénynyelv behozatalára, a fennálló állapotot törvénytelennek nem tartották, azt sérelmi pont gyanánt nem kezelték soha. Azon joga pedig, hogy törvényalkotás útján, királyával egyetértve, megváltoztassa a mai helyzetet, megvan a nemzetnek ma is. Ez elhatározásra apáink csak azon helyes belátás vezette, hogy akkor, amidőn a nemzet minden jogának szabad használatába lép, amidőn megszerezheti a nemzet és király közötti teljes harmónia századokon át nélkülözött összes áldásait: akkor a nemzet érdeke nem azt követeli, hogy mindezt a kincsét, mindezt az áldást, a nemzeti erőgyűjtés és fejlődés összes előnyeit odavássa, kizárólag a magyar vezénynyelvet folytassuk tovább a nemzet egész erejét felemészítő küzdelmet; de ellenkezőleg, akkor szolgálják a magyar nemzet ügyét igazán, ha ezt az egy kérdést becsületesen, hátsó gondolat nélkül levezik a napirendről s a nemzet anyagi, szellemi és erkölcsi erejének gyarapítására összpontosítják egész képességüket.

Ezt vallotta, ezt eslekedte a magyar nemzet többsége 37 esztendővel ezelőtt és minden, ami azóta történt, minden tanulság, mit az eseményekből levonhatunk, az elhatározás hazafiai bölcsességét bizonyítja. Mennyit nőtt, mennyit fejlődött az ország anyagi és erkölcsi sulyban azóta! Volt-e Mátyás király napjai óta csak egy pillanat is, amidőn a magyar nemzet anyai joggal, anyai

szabadsággal rendelkezett és akarata annyi súlyal esett volna a világesemények mérlegének serpenyőjébe!

(Az obstrukció leküzdése.)

És éppen most, a közelmult bonyodalmainak e pillanatában, amidőn a között kellett a nemzetnek választania, hogy királyával teljes egyetértésben megoldhassa a katonai tisztképzés és a hadsereggel kapcsolatos más fontos kérdéseket, megoldhassa a magyar álláspontra teljes érvényesüléssel vagy pedig a magyar kommandó jelszaváért beláthatatlan és kilátástalan végzetes küzdelembe sodortassa magát: vajjon nem parancsoló kötelesség gyanánt háramlott-e a feladat mindnyájunkra, hogy semmi egyébbel nem törődve, erőnk végső megfeszítésével igyekezzünk reábirni e mentő fonal megragadására a nemzetet?

Várakozásom ellenére akként alakultak a körülmények, hogy ezen politikának felelősség melletti képviselővel én bizattam meg felsőes urunk által. Hábózás és ingadozás nélkül vállalkoztam e megbízásra. Tettem ezt abban a tudatban, hogy e válságos pillanatban hitvány gyávagság volna kitérni a kötelesség teljesítése elől, és tettem abban a reményben, hogy a magyar nemzet hagyományos politikai érettsége és hazafiai áldozatkészsége megérelelendik ezen politika diadalát. És ebben a reményemben nem is csalódtam. Az ország tulnyomó nagy többsége megnyugvással fogadta az új kormány által hozott megoldást. A parlamenti anarchia fegyverrel vívott harc továbbfolytatásának végzetes következményeit belátták az ellenzék komolyabban és hazafiasabban elemei is és mondhatni, pártkülönbség nélkül, általánossá vált a vágy az országban, hogy az alkotmányos élet kiáradt hullámai medrükbe visszaterjenek.

(Az utóhatások.)

És mégis, milyen sokáig tartott még az anarchia! Mennyi küzdelembe került, mennyi kárt okozott az országnak és mennyi szenvedést sok ezer családnak, míg végre a szabadelvű pártnak a harc keményebb rendszabályaira is kész férfias elhatározása megtörte annak a kis csoportnak konok ellenállását is, amely a nemzeti akarat érvényesülésének ellenszegült. A harc megszűnt. A képviselőház gyors egymásutánban intézte el azon felhalmozódott teendőket, amelyek elvégzésével a rendes alkotmányos állapot helyreállott. De a hosszú törénnyelküli állapot nyomosa ott maradt a lelkekben és megmélyült, elcsúszott, felforgató hatással érezte minden irányban. Az a gonosz példa, amit egyesek parlamenti szereplése és e szereplés látszólagos sikerei nyújtottak, nem maradhatott hatás nélkül. Az állam méltósága, a törvények iránti tisztelet, a hatóság tekintélye alapjában megrendült. A társadalom különböző osztályai, rétegei és csoportjai féket nem ismerő hévvel tolták vágyaik, érdekeiket előtérbe és nem riadtak vissza kötelességeik teljesítésének megtapasztalásától és az állam répezetéseinek megakasztásától, hogy azokat érvényesíthessék. Hosszu, szívós, lankadást és meghátrálást nem ismerő kormányzati tevékenységre volt és van szükség, hogy kiirtsuk közéletünkkel a parlamenti anarchiának a vészhozó gyümölcseit és teljes erelményt, valódi sikert e téren csak úgy remélhetünk, ha a törvényisztelet, önmegbecsülés és szenvedélyeit fékezni tudó kötelesség teljesítés terén maga a parlament megy jó példával előre. A nemzeti becsület, a nemzet fennállásának és jövő boldogulásának mindenkifelelt álló szempontja parancsolólag követeli ezt.

Nemzeti létünk a parlamenti kormányzattal van egybeforva. E nemzet életerét vájja keresztül és létét teszi kockára, aki a parlamentet gyengíti, teszi tehetetlenné vagy azon tiszteletlen ejt esorbát, melyet a magyar parlamentnek az egész magyar nemzet és e nemzet jó barátai és ellenségei előtt ki kell érdemelnie. Hasonlítsa bárki össze, hogyan emelkedett e nemzet erőben, súlyban, tekintélyben, míg parlamenti életét az ország legkiválóbb férfainak mérkőzése töltötte be s míg méltósággal és eredményes tevékenységgel képviselte az a nemzeti akaratot. Hova sülyedt mindez az obstrukció, a tehetetlenség és az anarchizmus törekvések tulsúlyra vergődésének szomorú hónapjai alatt és mennyire másutt állunk ország-világ színe előtt ismét ma, a rendezett viszonyok helyreállítása után.

Nem dicsérvésből mondom — hiszen az érdem nem lehet egyeseké — de mindaz, amit a jelen kormány rövid fennállása alatt végrehatott, alkothatott és előkészíthetett, vajjon nem újabb meggyőző bizonyítéka-e annak az egész lelket átátható nagy igazságnak, hogy sikeres nemzeti politikát csakis királyunkkal egyetértve, az 1867-iki kiegyezéshez ragaszkodva s az országgyűlés rendjét s abban a többség uralmát fenntartva és megszilárdítva követhetünk?

Soha a körülmények oly kedvezők nem voltak a nemzetre nézve, mint éppen napjainkban. Küllelenségől nem háborgatva, teljes egyetértésben királyunkkal, fordíthatjuk egész erőnköt a

nemzeti politika építő munkájára. Katonai és egyéb téren nagy reformok várnak megoldásra. Egész gazdasági életünket mélyen átható kérdéseket kell elintéznünk, amelyek hibás megoldása egy emberöltőre megfoszthatja magát. Mindezen nagy kérdéseket illetőleg kezünkben vannak a sikernek összes előfeltételei. Megvalósíthatjuk a nemzet minden törekvését, megváltjuk minden jogos érdekét, felhasználhatjuk erőnknek olyan gyarapítására a mai áldott korszakot, hogy aztán nyugodt ottundattal nézhessünk a jövő bármilyen veszélyeinek szemébe; csak magunk ne legyünk hiütlének önmagunkhoz, magunk ne romboljuk szét, magunk ne járassuk le a magyar alkotmány szabad intézményeit.

(Állandó biztositékok kellene!)

Igaz, az alkotmányos rend ez idő szerint helyreállott. De a közelmult minden tanulsága arról győz meg: *minő ingatag alapon áll egész parlamenti életünk!* Damokles kardja függ a nemzet feje felett. Ötletserien összeverődő bármely kicsiny csoport megállíthatja a képviselőház egész gépezetét, gáncot vehet a magyar nemzetnek előretörvő útjába, ránk zudíthatja a közelmult összes veszélyeit és megázíthatja. *Semmi el nem értünk, míg a szegénytelen állapot nem orvosollik.* Bűnös könnyelműség és kötelességeinkről való gyáva megelégedés volna, ha fel nem használnák a helyreállott rend első nyugodt időszakát arra, hogy megszerezzük a magyar alkotmányos élet állandó biztositáit. *A szólásszabadságot, a parlamenti viták utáni küzdelmet parancsoló végszükség nélkül nem szabad korlátoznunk.* De a magyar parlament nem lehet jálókszer jelentéktelen töredékek kezében, a magyar nemzet sorsát nem szolgálhatjuk ki ezek személyeinek.

Nem pártkérdés ez. Nagyon szomorú volna, ha pártkérdést csinálnának belőle. A magyar parlament méltósága, becsülete, munkaképessége egyenlően drága kincse kell hogy legyen mindnyájunknak. A nemzeti akarat érvényesülésének biztositása kell hogy egyaránt szívén fekdjék minden valóban alkotmányosan gondolkodó magyar embernek és e nagy feladat megoldásában a valódi hazafiságtól vezetett és felelősségerzettel bíró komolyabb elemeknek pártkülönbség nélkül kezét kell fogniok.

Nem kicsinylem e feladat nehézségeit. Meglehet, hogy az öfenentartási ösztön egész szilárságával fogják utunkat állani azok az elemek, melyek csak a botrányok és a parlamenti anarchia napjaiban remélhetik érvényesülésüket s akiket saját jelentéktelen voltak leszállít az őket megillető színvonalra, amint a képviselőház azzá válik ismét, ami volt a multban s aminek lennie és maradnia kell a jövőben: az elvek és érvek csataterévé, melyen a tudás és szellemi képesség fegyvereinek kell megküzdeniök. De hiszen éppen ezen elemek garázdálkodása sülyesztette le a képviselőház színvonalát, az diszkreditálta, az járítja le a magyar alkotmányos életet, az vitt az örvény szélére bennünket. A jelenségekkel szemben kell a parlament méltóságát és rendjét megvédenünk, ha a nemzet jövőjét biztosabb alapokra kívánjuk fektetni. Csak így állíthatjuk meg a zűllést, a korhadás folyamatát.

És ebben a küzdelemben bizonyára a parlamenti rend és méltóság védelmezője mögött lesz a nemzet tulnyomó nagy többsége.

A magyar nemzet szereti és megbecsüli szabad intézményeit. Meg tudta azokat védeni bármilyen hatalmas ellenségekkel szemben; meg fogja védeni azon elvakult fiaival szemben is, kik botor kézzel kívánják azokat sárba rántani s ha majdan ítéletet kell a nemzetnek feleltünk mondania, ez ítélet csak kárhözott lehet azokra, kik a konszolidáció, az alkotmány biztositása e nagy művének útjába állanak.

Tisza István.

A pártok hangulata.

Gróf Tisza István miniszterelnök nyílt leveleinek megjelenéséről a fővárosban tartózkodó politikusok a hírlapírók útján értesültek. A dolog elsőrendű meglepetésként hatott s gyorsan hirt terjedt a pártok klubjaiban. A képviselők eleinte egykedvűen fogadták, mikor azonban meghallották, hogy a levél kemény hangban mond bírálatot egyes politikai csoportok multbeli magatartásáról, kifakadtak és szenvedélyesebben tárgyalták az ügyet. A küszöbön levő politikai szozzonak első szenzációja tehát a miniszterelnök geszti levele, melyet csak kivonatossan és egyes részleteiben ismerhettek meg ma a politikusok.

A függetlenségi Kossuth-pártban első pillanatra a házszabályok gyökéres revíziójára gondoltak. *Thaly* Kálmán, ki éppen *Csalókszeley* Lajos beszédét olvasta, azt, amelyben erősen támadta az ellenzékét, így szólt a nyílt levél tartalmáról való első futólagos információ hallatára:

— Tisza megcsinálhatta volna már a házszab-

bályrevíziót, amikor első ízben fölvette em szándékát. De csak kifárasztással, erőszakkal és rendőrséggel.

Másokat egyáltalán nem lepett meg a dolog: várták Tisza tervének bejelentését. Azt hiszik azonban, hogy a miniszterelnök békés módon, *pártközi uton* akarja a részleges revíziót keresztülvinni.

Ugron Gábor szintén újságírótól hallotta a nyílt-levél megjelenésének híreit.

— Örülök — mondta — hogy a miniszterelnök provokálja a harcot. Mi állunk elébe. Mindenekelőtt azonban megvárjuk, hogy milyen állásponton foglal el a szembelieleg nagyobb Kossuth-párt s ha ez egy héten belül nem nyilatkozik, mi fogunk cselekedni.

Ugron kérdészködött ezután a nyílt levél részletei után. Minthogy azonban a szöveg nem volt kéznél, így szólt:

— Majd reggel elolvatom. Azután nyomban *Szentese* utazom, ahol vasárnap beszámoló beszédet mond *Molnár* Jenő. Én is fogok beszélni és *válaszolni Tiszának*. Nekem különben — folytatta — az a meggyőződés, hogy Tisza *hamarosan feloszlítja a képviselőházat* s az egész házszabályrevízió-tervezet e körül forog. Azért csinálja ezt a miniszterelnök, hogy az opposzió következtében legyen oka a választások kiírására. Minden jel különben arra mutat, hogy a kormányynak ez a szándéka; hiszen szervezték az egész országot s a választási listával is hamarosan készen lesznek. Pénz is van elég.

A beszélgetés során Ugron még ezeket mondta:

— Tiszának meg kell csinálnia a házszabályrevíziót, mert erre kötelezve van. Már akkor, midőn kabinetalkításra kapott megbízást a királytól, vállalta azt a kötelezettséget, hogy a házszabályok reformját, ha török-szakad is, keresztülviszi.

Az ellenzéken általában véve kavarodást és megitközést keltett a nyílt levél, végső következtetéseket azonban ma még — minthogy a levél szövegét csak vázlatokban ismerték a politikusok — nem lehetett levonni a képviselői nyilatkozataiból.

KÜLFÖLD

Egy szenzációs röpirat. Ausztriának is megvan immár a maga gróf Károlyi Gábor. Egy élesnyelvű, demokratikus hajlandóságú, kérlelhetetlen szókimondású magnás, aki tavaly óta tagja az osztrák képviselőháznak s alighogy betette oda a lábát, már is temérdek heves és botrányos jeleneteket okozott. Gróf Sternberg Adalbertől van szó, a kiről csak a minap terjedt szót a hír, hogy a Reichsrath összehűlése után azonnal interpelláció alakjában szóvá fogja tenni a Kóburg-ügynek minden szennyését. Gróf Sternberg azonban még a Reichsrath összehűlése előtt is beszéltetni kíván magáról. Megirt hát egy röpiratot, amely *Katonai tollrajzok* címen ma látott napvilágot. Az iratka mérges fulánkokkal támadja az uralkodókat katonai környezetét, amelyet egy katonai kamarilla színében tüntet el, amelyről azt írja, hogy a hadsereg dolgait elhanyagolja, ellenben illetéktelenül belekontárkodik a politikai kérdésekbe, meg a magyar ügyekbe is. Sternberg azt fejt ki művében, hogy egy kicsiny érdekcsoport uralkodik Magyarországon és Ausztriában s hogy az udvarnál uralkodó spanyol rendszer ezt az érdekcsoportot már mindenhatóvá tette. A császár legelső kegyenceinek egyike gróf *Welsersheimb* osztrák landwehr-miniszter, akinek döntő szava van, nem csupán a katonai, hanem a politikai ügyekben is. *Welsersheimb* minden minisztertanácsban jelen van s minden politikai ügyben legelsőzör ő értekezik a császárral s csak azután a miniszterelnök. *Welsersheimb* hon kívül *Rainer* főherceg, báró *Krieghammer* és báró *Beck* vezérkari főnök uralkodik még a monárkiában s kívülük a magyar politikai kérdésekben nincs szava senkinek. Ez a katonai kormány magának az uralkodóknak ártott legtöbbet, mert már Ausztriában is tönkretette a nép előtt az uralkodó tekintélyét. Gróf Sternberg

zerint Welsersheimb és Beck teljesen elhanyagolják katonai hivatalukat, valóságos Augias-istállója egy a landwehr-minisztérium, mint a nagy vezérkar, mert mindkettőnek feje csak a politika iránt érdeklődik s idejének javarésztét a magyar ügyeknek szenteli. Ez a mai kormányzati rendszer, írja Sternberg, oka a monarchia kulturális és gazdasági züllésének s átka a dinasztának, a hadseregnek és a monarchia népeinek

A helyzet Ausztriában. A cseheket szerette volna megbékíteni Koerber miniszterelnök a lengbergi beszédével, de éppen az ellenkező hatást érte vele. A csehek és németek gyűlölködése ma még elkéserelettebb, mint azelőtt, és az obstrukció réme már is fenyegeti a november folyamán összehívuló Reichsrathot. A csehek hangulatát jellemzi egyik vezéremberüknek, Heroldnak nyílt levele a miniszterelnökhöz:

Mi csehek, így szól a levél egy része, nem kérünk mást, mint hogy a nyelv- és nemzeti kérdésben a törvény érvényesüljön. Mi nem akarunk védelmet sem a magunk, sem pedig a németek részére, hanem csakis azt a védelmet kérjük, amelyet az érvényben levő törvény mindenkinek nyújt és amelyet az alkotmányos kormány senkitől sem tagadhat meg. Nem elég az, ha excellenciád csak ígér, hanem kétségbevonhatatlanul be kell bizonyítania, hogy az állami alaptörvények által garantált nyelvjogokat csorbíttatlanul keresztül akarja vinni és hogy a cseh nyelvnek a némettel egyenlő jogot ad úgy az iskolákban, mint a hivatalokban. Excellenciádnak ezt kell keresztülvinnie és abban a pillanatban az állami szervezet betegségének összes okait és szomorú következményeit eltűnnek. Excellenciád az osztrák iparosok szövetségének gyűlésén azt mondta, hogy a politikai pártoknak és az egyes férfiaknak a reális viszonyoktól való eltávolodása okozza a mai állapotban viszonyokat. En azonban másban keresem ezt az okot: a mai szomorú viszonyok oka az, hogy a kormány távolodik el állandóan és nem akarja ósztint az állami alaptörvények keresztülvitelét.

A németektől lakott tartományok gyűlésein felhangzik a tiltakozás a magyar nyelvnek a hadseregben beállt felfogása ellen. Ma a salzburgi tartománygyűlésen felállt az alkotmánybizottság előadója és a következőket mondta:

A hadügyminiszter körrendelete Salzburg tartomány lakóit is érinti, amennyiben a lakosság katonai szolgálatban álló részére rátukmálja, hogy a magyar hatóságokkal magyar nyelven érintkezék. Ez a körrendelet — és ezt jól szem előtt kell tartani — újabb lépés arra, hogy a hadsereg német nyelvűnek általános érvényét aláassák, újabb lépés arra, hogy a hadsereg egységét végérvényesen szétépjék és ezáltal a birodalmat tartósan meggyengítsék. A referens végül indítványt terjesztett elő, mely azt kívánja, hogy „az állam egységét veszélyeztető rendelet” minden, a törvény által megengedett eszközzel küzdjék le. Az indítványt a tartománygyűlés egyhangúlag elfogadta.

Az orosz-japán háború.

Budapest, október 7.

Az a csifui jelentés, hogy Port-Arthur előtt újabb tengeri ütközet volt, nem erősítik meg a mai táviratok. Minthogy nem tehető fel, hogy a Csifuban hallott ágyudörgés és az ott észlelt fényszórók működése koholt, talán más valamely esetről van szó. Nem lehetetlen például, hogy a japán hadihajók kínai dugárut szállító dzsunkákra bukkantak és miután a fényszórók segítségével megpillantották azokat, néhány lövést küldtek utánuk. Ilyen eset természetesen egészen jelentéktelen volna, míg a port-arthuri flotta kitörésének és Csifuba való menekülési szándékának nemcsak tényleges, de szimptomatikus jelentőség is volna tulajdonítható. Az orosz flotta kétségbeesett kirőzéséből ugyanis

vagy arra kellene következtetni, hogy a port-arthuri kikötő már egészen a japán ostromlóágyuk tűzvonala alá esik, vagy pedig arra, hogy a vár helyzete immár olyan válságos, hogy Stössel tábornok és Vitoren tengernagy nem bízik többé az ellentállás sikerében és jobbnak tartják, ha a flotta dicsőségesen elpusztul, semhogy a japánok kezébe essék. Az öt port-arthuri csatahajónak és hét páncéloshajónak zsákmányolása mindenesetre olyan lényegesen erősítette a japán tengeri haderőt, hogy teljes nyugalommal várhatná a balti hajóhad megjelenését a Csöndes-Oceánon. Mint hogy azonban az orosz hajóraj még Port-Arthurt nem hagyta el, feltehető, hogy legalább egyelőre az orosz hajók biztonságban vannak és a vár helyzete még nem válságos.

Port-Arthur ostroma.

London, október 7.

Itt tegnap késő estig hasztalanul várták megerősítést annak a tengeri ütközettnek, mely állítólag Csifu előtt lefolyt. Eről a tengeri ütközetről Péterváron sem tudnak semmit. Tokióban a japánok Port-Arthurnál szenvedett kudarcával szemben azzal vigasztalódnak, hogy az oroszok kétségbeesett kirohanásai azt bizonyítják, hogy a várban nagy az inség és a lőszerke fogytán vannak. Egy más jelentés szerint az oroszok a legutóbbi harcokban megrongált erődeiket javítgatják. Az oroszok a várban levő kínai kulikat is munkára kényszerítik, kik bért ugyan nem, de naponta két ételmszeradagot kapnak. Az a hír, hogy a japánok a port-arthuri vízvezetékét elpusztították, állítólag alaptalan.

London, október 7.

A Daily Telegraph csifui jelentése szerint egy port-arthuri tekintélyes németet egy gránát talált. Egy gránát a kőzraktraj tetejét átütötte, bár azt hitték, hogy az biztos menedéket nyújt lövedékek ellen. A port-arthuri helyőrség katonasága Stössel tábornoknak emlékiratot nyújtott át, amelyben bámulatuknak adnak kifejezést és kijelentik, hogy hősi példáját követni fogják. Port-Arthur akkor legyőzhető lenne. A port-arthuri kereskedőknek megtiltották a liszteladást. A lisztet most a városi hatóság adja el, mely annak pudjáért 5.50 márkát kér, míg a kereskedők a liszt árát 21 márkára szorították fel.

A megrongált orosz flotta.

Tokio, október 7.

(Reuter.) Az hirlik, hogy a Port-Arthur előtt lévő japán parti útegek négy hadihajót megsértettek a kikötőben. Egyiket teljesen roncsosá lőték. A hajók nevét nem említik.

A mandsuországi harctér.

London, október 7.

Alig mulik el nap, hogy előőrsi csatározásokra ne kerülne a sor Kuroki őrcsapatai és az orosz lovasság között. A legutolsó összecsapás Mukdentől keletre, öt mérföldnyire történt. Eredményéről még eddig nem jött hír.

Mukdenben szerdán szakadó esőben tábori istentisztelet volt, amelyen Kuropatkin egész táborakarával megjelent. Az istentisztelet után Kuropatkin átvette a jelentéseket az egyes csapatok hadműveleteinek állásáról. Tienling felé több vonat zsufova ment mindenfegyvernembeli csapatokkal. Valószínű, hogy Kuropatkin a Hun folyó mellett, Facsunál fog akcióbá lépni. Kuropatkin tegnap kiosztatta egy pétervári táviratnak sok ezer másolatát, amelyek iróképen készültek. A távirat Stössel tábornok

nagy sikereiről szólt és a csapatok közt nagy lelkesedést keltett.

A Standardnak jelentik 5-iki kelettel Kuroki főhadiszállásáról: A csapatok az orosz bal-szárnyon nagy tevékenységet mutatnak és nagy megerősítést nyernek. Egy japán gyalogszaksz Pönszikutól 80 kilométernyire északra az ellenségre bukkant. Jantaitól nyolc kilométernyire északra is bukkant fel mintegy tíz lovasszádból álló és öt ágyuval ellátott orosz lovasság, mely ráölt a japán előőrse. A Daily Telegraph jelenti Szöulból 5-éről: Az oroszoknak Koreába való bevonulása most már határozott alakot ölt. A japán helyőrségeket megerősítik. Az összeütközést várják. Szemben az orosz csapatoknak Koreában való összeállításával, a hōngcsengi orosz haderő minden fegyvernemet magában foglal.

London, október 7.

Oku tábornok hadseregéből jelentik a Reuter-ügynökségnek Fuzanból 5-iki kelettel: A japánok óriási tömeg eleséget, lővőszert szereznek be a téli háborúra, mely célra a még meg nem épült vasutat, valamint a Liao és Taicse folyókön közlekedő dsunkákat használnak fel. A vasuti forgalom szakadatlanul folyik. Folyton érkeznek csapatmegerősítések. A csapatok kitünően türik az időjárást. Hideg kezdődik.

Berlin, október 7.

A Berliner Lokalanzeigernek táviratozák Pétervárról: Nikolajevics Miklós nagyherceg végleg visszautasította a mandzuriai seregek főparancsnokságát.

Alexejev utazása.

London, október 7.

Alexejev tengernagy jelenleg Mukdenben van, hol Kuropatkin tábornokkal fontos konferenciákat tart. Itt az a nézet van elterjedve, hogy ez csak előzménye Alexejev pétervári utazásának. Hir szerint ugyanis a kormányzó nemcsakára hosszabb tartózkodásra Pétervárra érkezik, hogy a cárnak és a kormányznak személyesen nyújtson a kelet-ázsiai helyzetéről tájékozást.

Pétervár, október 7.

Alexejev helytartó táborakaránál egy diplomáciai és egy polgári ügyosztályból álló tábori mozgóirodát létesítenek. Ez, ugy látszik, Alexejev küszöbön álló utazását jelenti.

Uchtomszki elmozdítása.

Páris, október 7.

Az Echo de Paris pétervári tudósítója Uchtomszki herceg tengernagy elmozdításáról a következő részleteket közli: Miután Uchtomszki az augusztus 10-iki kitörés után nagyobb veszteség nélkül a cár határozott parancsa dacára visszavért Port-Arthur kikötőjébe, Stössel tábornok várparancsnok kivételes hadbírósgot hívott egybe, mely a rangban legidősebb tengerésztisztekből és a helyőrség magasabb tisztjeiből áll. A bíróság kijelentette, hogy a tengernagy a hajórajt tovább nem vezetheti és egyúttal Viren hajóskapitányt nevezte ki a hajóraj parancsnokává. Ezt az intézkedést azután egy helytartó, miné a cár elfogadta

Mandsuria alkirálya.

Berlin, október 7.

Pekingi távirat közli, hogy a kínai kormány Japán beleegyezésével Csingsun tábornokot Mandsuria alkirályává nevezte ki. Ilyen méltóság eddig nem volt.

Az eltűnt attasék.

Páris, október 7.

A Petit Journalnak táviratozák Pétervárról, hogy Csifuban két kínait tartóztattak le, akiknél nagy mennyiségű francia és német bankjegyet találtak. Azt tartják, hogy ezek a bankjegyek egy rablójelkosságból származnak, melynek a francia és német katonai attasék estek áldozatul. A kínaiak a pénz eredetére vonatkozólag nem akarnak semmiféle felvilágosítást adni.

A feloszlátott koreai sereg.

Tokio, október 7.

(*Reuter*.) *Hadségosa* tábornok, ki utóljára a császári testőri hadtest parancsnoka volt, Koreába utazott, hogy az ott lévő japán csapatok vezényletét átvegye. Valószínűleg feloszlátják a koreai sereget vagy pedig japán vezénylet alá helyezik.

A japán miniszterelnök a háborúról.

Tokio, október 7.

Gróf Okuma ma tartott hosszabb beszédében kifejtette, hogy a nemzetnek el kell készülnie egy hosszabb háborúra. Időtartamát előre látni nem lehetséges, de legalább két évig eltarthat és két milliárd jennebe fog kerülni. Japán kénytelen lesz jövőre 10 millió jenes kölcsönt fölvenni. Gróf Okuma intette a nemzetet, hogy segítőforrásait kímélje, és ama törhetetlen bizodalmanak adott kifejezést, hogy a japán fegyverek győzelme végül mégis eredményre fog vezetni.

Szállítás tenger alatt járó hajókon.

London, október 7.

A *Reuter*-ügynökség arról értesül New-Yorkból, hogy öt a *Holland* mintájára épült tenger alatt járó hajót áruval megraktak, hogy azok New-Yorkon és Chicagón át valószínűleg Japánba menjenek.

HIREK

Budapest, október 7.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Szeptember

30-án új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessék tovább.

— **Személyi hírek.** *Lipót* hajó herceg este a császári udvari vadászatokról Bécsbe érkezett és rövidesen folytatja útját Kis-Tapolcsány felé, ahol vejét *József Agost* főherceget és nejét látogatja meg. — *Bárá Rosner* Ervin fiúmei kormányzó Gácson töltött kéthónapi szabadságáról tegnap reggel családjával visszaérkezett Fiuméba.

— **Keresztelő Wallseeben.** Bécsből jelentik: Ó felsége ma délután *Zadmerből* egyenesen *Wallseebe* utazott, hogy jelen legyen az ünnepelt főherceg ünnepies keresztelójén. A szertartást 9-én dr. *Mayer Lőrinc* udvari lelkész végzi. *Wallsee*ből Ó felsége vasárnap délután tér vissza Bécsbe.

— **Uralkodók találkozója.** *Berlin*ből jelentik, hogy most már hivatalosan is megcáfolták azt a hírt, hogy *Vilmos* császár és *Viktor Emánuel* olasz király a jövő hónapban egy olasz kikötővárosban találkozhatnak. Amikor *Vilmos* császárral ezelőtt néhány nappal közölték az újságok azt a híret, hogy a jövő tavaszkor a Földközi tengerre megy, a császár ezt mondta:

— Épp így azt is jelenhették volna, hogy mátló számítandó egy esztendő múlva csapat-szemlélt fogok tartani.

— **Thaly Kálmán emlékére.** Mikor a tavasszal *Thaly Kálmán* felszólalásának hatása alatt az obsztruíó kis csoport is leszerelt, *Thaly* tiszteletű *Berzeviczy* Albert, miniszter indítványára elhatározták, hogy a nagy esemény emléket plaketten örökítik meg. Az emlékművet, mely azóta elkészült, s fölirata: *Harcok irójának* — béke szerzőjének s amely magasztalja *Thaly* érdemét, a képviselőház hétfői ülése után fogják átadni tiszteletű *Thaly Kálmán*nak, a képviselőház elnöki fogadó-termében.

— **Rektori lakoma.** A tudományegyetem ifjsága október 17-én, hétfőn este nyolc órakor dr. *Denkó György* egyetemi rektor tiszteletére lakomát rendez a Menza Akadémika helyiségében. Az ünnepi beszédet az ifjuság nevében *Ketty* Endre mondja. A disztrakomára meghívták az egyetem tanácsát és az összes fakultások tanárait.

— A Péter-Pál erőd foglyai.

Oroszországban újult erővel egyre nagyobb területet hódít a forradalom szelleme különösen a háború kitörése óta. A mozgalom odáig jutott már, hogy azoknak a kiszabadítására törekszik, akiket az Oroszországban ma még hatalmon levő világ-felfogás bűnösöknek nevez és börtönre vet. Érdekes, de csöppet sem csodálatos találkozás az eseményeknek, hogy az a zsarnok világhatalom, amely elnyomta a magyar szabadságharcot, most saját politikai foglyait kénytelen nagy gonddal őrizni a saját népe előtt. Tudvalevő, hogy nemzeti mozgalmunk legelején a nép betörte *Tanácsos Mihály* börtönének ajtaját és vállain hozták ki azt, aki a hazaszeretete miatt sinylődött rábságban. Egy évvel később, Oroszország közbelépésére népesedtek be ismét a börtönök. Most Oroszországban kettőzött éberséggel kell őrizni a politikai foglyokat. A merényletek egy-egy emberben sújtották az uralkodó államhatalmat, de mikor a börtönök ajtaját fessegetik, akkor sokkal közelebből támadják már az államhatalmat. Egyelőre még nem nyílt támadással, csak lopva, nesztelenül. A *pétevári* Péter-Pál erőd őrségének leveibe, mint jelentik, *arszenikumot kevertek* eddig még ismeretlen tettesek. A cél nyilvánvaló: a Péter-Pál erődben politikai foglyokat őriznek, azokat akarták kiszabadítani. A célt nem sikerült elérni, mert idejekorán észrevették. Az ismeretlen tettesek talán kézrekerülnek, s az orosz államhatalom majd megbünteti őket, hanem a nagy tettest, az ugyancsak moráljól forradalmat elnyomják-e vajjon ezek a büntetések!...

— A jubiláló belvárosi főreáliskola.

A IV. ker. közösi főreáliskola 1905 január 13-án felszázados emlékünnepelet rendez, mely a volt tanítványoknak, köztük a műszaki és művészi körök számos előkelőségének meleg érdeklődése mellett igen nagyabszúnak ígérkezik. Az iskola emlékkönyvet ad ki, mely a volt tanítványok nevezetesebb műalkotásairól fog autotípikus reprodukciókat tartalmazni. Az érdekeltek felkérhetnek, hogy nevezetesebb műalkotásaik fényképét *Alpár Ignác* műépítéshez (VII. Almásy-ter 15.) küldjék, a volt tanítványok pedig polgári állásukat és foglalkozásukat *Kiss E. János* tanárnak (IV. Reáltanoda-utca 7.), a rendező-bizottság elnökének legkésőbb e hó 31-ig jelentsék be.

— Zeneszerzők a kultuszminiszternél.

A Magyar Zeneszerzők Társaságának küldöttsége *Siposs Antal* elnök és *Major I. Gyula* elnök vezetésével tiszteletgött dr. *Berzeviczy* Albert közoktatásügyi miniszternél, akitől a magyar zeneszerzők mellőzéséről és elnyomásáról panaszkodó memorandum jóakór elintézését kérték. *Siposs* Antal elnök adta elő az állapottakat s beszédével teljesen meggyőzte a minisztert a társaság kérelmeinek jogosult voltáról. A miniszter meleghangú feleletben teljes jóindulatáról biztosította a társaságot.

— **Roosevelt részvéte.** *Páris*ből táviratozzák, hogy *Bartholdy* szobrász özvegye az Egyesült-Államok elnökétől a következő táviratot kapta:

Engedje meg, hogy az amerikai nép nevében férje, a nagy képfaragó elhalálózása alkalmából legmélyebb részvételem fejezzem ki.

Bartholdy-műve tudvalevőleg a newyorki kikötőben álló óriási szabadságszobor, amelyvel a franciák ajándékozták meg az amerikaiakat.

— **Hazafias ünnep.** A *Ferencvárosi Független Polgárok Köre* tegnap este lelkes hangulatu gyászünnepelet tartott a szabadságharc vértanúinak emlékére. Az ünnepi beszédet dr. *Lengyel* Zoltán országgyűlési képviselő mondotta. — Október 9-én, vasárnap este 6 órakor az ó-budai kórház-utcai fiúiskola tornatermében az ó-budai Protestáns Énekeskörület október 6-iki emlékünnepelet rendez.

— **Egy tűzhányó eladása.** Hosszas tárgyalások után egy amerikai tókepenesekből álló társaság megvette a *Popocatepetl* nevű tűzhányóhegyet. A kihívadt vulkán gyomrában levő ércekből körülbelül hatvanmillió tonna kénth lehet előállítani. A társaság több millió dollárt fizetett a vulkánért.

— **Halálozás.** Özvegy *Manál* Mórné, szül. *Beer* Hermina hatvankilencéves korában hosszú

szenvetés után meghalt Aradon. Ma temették el a város lakosságának impozáns részvéte közepett.

Kell Rózsika huszéves korában meghalt *Tapolczán*.

— **Az interparlamentáris csoport itthon.** Az Amerikában járt magyar képviselők megérkezésének idejét még most sem tudják bizonyosan, bár a Nemzeti Szövetség már négy táviratot küldött Londonba, Párisba, Berlinbe, de valószínű, hogy holnapután, vasárnap érkeznek meg. Az Országos Nemzeti Szövetség fölkeri az egyesületeket, hogy a fogadásra megjelenő tagjai számát helyek föntartása végett, legkésőbb vasárnap délelőtt tíz óráig jelentsék be a fogadó-bizottságnak a *Pannonia*-szálló L. emeletén levő olvasóteremben nyitott iródjában, amely díszes termet *Glück* Frigyes, a hazafias ügyre való tekintettel, díjmentesen engedte át. A bizottság délelőtt tíz órától esti kilenc óráig permanenciában van. A fogadásnál a Himnuszot és a Szózatot az *Egyetértés*, a *Ganzgyári Dalkör*, a *Keleti pályaudvar dalgyesülete*, a *Polgári Dalkör*, a *Testvériség* és a *Törökös* dalgyesületek fogják együttes karban előadni. A rend fönttartására az egyetemi ifjuság vállalkozik, a belső kordont pedig a budapesti önkéntes tűzoltók fogják alkotni.

— **A harmadik egyetem.** A *Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület*, amely azért alakult, hogy a magyar nemzeti kultúra ápolását és fejlesztését a Délvidéken elősegítse, alaposan indokolt fölterjesztést intézett a harmadik egyetem dolgában *Berzeviczy* Albert kultuszminiszterhez. A fölterjesztés, amelyből kisugárzik a magyar kultúra iránt való rajongó szeretet, kifejti, hogy ezidőszertén a budapesti és a kolozvári egyetemre koncentrálnak a magyar tudományok élete. Az egyetemek csekély száma, azok találysága s a tanárok nagy elfoglaltsága elvonják az egyetemeket igazi hivatásuktól s ez okból nem tarthat lépést a magyar tudományvilág s Nyugat hatalmas erővel fejlődő tudományos életével. Ennek következtében sürgeti a fölterjesztést a harmadik egyetem felállítását s hangsúlyozza, hogy nagy nemzeti érdek követeli, hogy a Délvidéken állítsa föl a kormány az új egyetemet.

— **Lujza hercegnő ügye.** *Páris*ből jelentik, hogy *Lujza* hercegnőhöz érkezett hírek arra engednek következtetni, hogy a bécsi udvari főmarsalli hivatal bele fog egyezni abba, hogy *Lujza* hercegnő emebeli állapotának újbóli megvizsgálását külföldi, főképpen pedig francia szakértelműek végezzék. — *Lujza* hercegnő tegnapelőtt megjelent az *Opera Comique* *Manon* előadásán. Egyik földszintes páholyban foglalt helyet és fehér csipkeruhát viselt. Mindenkinél feljebb a hercegnő pazar gyönyörűsége. *Lujza* hercegnő kitűnő színben van és nagy érdeklődéssel nézte az előadása. Ötheti párisi tartózkodása alatt ezuttal volt először színházban. A *lundenhoi* hírekkel szemben bebizonyult, hogy a hercegnő internálásának ideje alatt egyetlenegyszer volt csak színházban, mikor egy délutáni előadást nézett meg. *Páris*ből érkezik még annak a híre is, hogy *Bogarec*(?) magyarországi vasutállomáson valami *Bonnefon* nevű újságíró beszélgetést folytatott *Köburg* Fülöp herceggel, aki kijelentette, hogy *Ferenc* József király, akinek véleménye egyedül irányadó előtte, atyailag fogadta őt és annak az óhajátának adott kifejezést, hogy a *Páris*ban támadt láрма le fog csöndesedni. Gödöllőn a herceget újra fogadni fogja a király. *József* főherceg, aki mint a honvédség főparancsnoka, hivatva volna arra, hogy az esetleges becstelbíróságban elnököljön, idáig minden pletykát ignorált. A herceg kategórikusan kijelentette, hogy a hercegnő semmiféle kézpénzt sem fog kapni. A *Köburgok* pénzét nem fogják arra fordítani, hogy *Mattachich* szórakozásait fedezzék vele. — *Rómából* jelentik: *Dr. Bozzi*, aki *Salto*-maggioreban *Lónyay* Stefánia grófnőt gyógyítja, az *Avanti* közlése szerint elmondta, hogy *Lónyay* grófné *Ferenc* József királynak is táviratozott s elmondta, hogy *Köburg* herceg milyen rosszul bánt a feleségével. A grófné elhatározta, hogy testvérének kimondhatatlan szenvedéseit megbosszulja.

— **A Lippe-detmoldi trónviszály.** A Lippe-detmoldi örökösödési viszálykodás ma minden más kérdést háttérbe szorított Németországban. Egyértelmű a nézet, hogy a császár nagyon elhamarkodta a dolgot, amikor megtagadta Lippe-Biesterfeld Lipót gróf trónörökölési jogosultságát. Hír szerint a császár e távirata nagyon kínos helyzetbe hozta magát Bülow kancellárt is, ugyanígy, hogy ez benyújtotta a lemondását. Utóbb azonban sikerült a kancellárt megnyugtani, amennyiben a császár megengedte neki, hogy feltűnést keltett táviratának „igazi értelmét kimagyarázza.” Állítólag a kancellár tette közölte a *National Zeitungban* a következőket:

„A császárnak Lippe-Biesterfeld grófhoz intézett táviratát tévesen fogják fel azok, akik a császár szavait, hogy a homályos jogi helyzetre való tekintettel a régenség átvételét nem ismerheti el, a fejedelemség jogaiba való beavatkozásnak minősítik. Ellenkezőleg, bizonyosnak lehet tekinteni, hogy a régenség tényleges átvételét Lippe-Biesterfeld gróf részéről, amennyiben az uralkodás folytatását a birodalmi tanács határozta és az ítélet a lippei tartományi törvényekkel megegyezőleg biztosítja, megtagadni nem fogják. A császár eljárásával csak azt akarta indokolni, hogy a kalonáságot miért nem engedti fölésküdni. Ami a lippe-schaumburgi ág tiltakozását illeti, amely esetleg birodalmi helytartó kiküldését kéri a lippei fejedelemségbe, az nem áll összhangban Lippe törvényhozási jogával. Poroszországban egyetlen tényező sem gondol a schaumburg-lippei ág tiltakozásában tett előterjesztés elfogadására. Indokolatlannak kell énnélfogva tekinteni Gevekov lippei államminiszter kijelentését, hogy kormányja bizik a birodalmi tanácsban, hogy ellene szegül a Lippe elleni erőszaknak. A régenség kérdését csakis törvényes uton lehet és úgy fogják elintézni.

Ha a közlemény csakugyan Bülow kancellártól ered, úgy kétségtelenül megállapítható, hogy a császár helyesebbnek találta a visszavonulást. Ezzel tehát a lippe-detmoldi trónviszály elvesztette életét, mert Lippe-Detmold lakossága is bizalommal tekint egy pártatlan bíróság döntése elé.

Lageből, ahova a lippe-detmoldi országgyűlést a Detmoldban uralkodó tífuszjárvány miatt áthelyezték, jelentik: Az a bizottság, melyet azért küldte ki, hogy a lippei régenségi törvény kiegészítésére és a császár táviratára vonatkozólag állást foglaljon, már megalakult és ma reggel óta ülészik. A bizottság az országgyűlés elnökségéből, az országos bizottságból és négy képviselőből áll. A bizottságban szembenülnek egymással a schaumburgi és biesterfeldi párt tagjai, úgy hogy igen heves vitát lehet várni. Egyelőre azt határozták, hogy a bizottság tárgyalását a legszigorúbban titokban tartják.

A berlini *Localanzeiger* a lippe-detmoldi trónörökölési vizálya néve megkérdezte több német jogtudósnak a véleményét, e vélemények egybehangzólag úgy szólnak, hogy Lippe-Biesterfeld gróf jogosult a trónörökölésre.

— **Leégett színház.** Baselből jelentik, hogy az odavali színház, amely 1875-ben épült, a múlt éjjel leégett. Éjjel két óraker egy rendőr a színház környékén füstszagot érzett. Felköltötte a színház portását s egyuttal a tüzoltóságot is értesítette. A portás segítségével betörte a színpadra szolgáló ajtót s ekkor azt látta, hogy már az egész színpad lángborult. A tűz rettenetes sebességgel terjedt s átcsapott a nézőtérre is. Amikor a tüzoltók negydedháromkor megjelentek, már az egész színház lángtengerben volt. Oriási lángoszlop szállt az ég felé s sok száz méternyi területen hatalmas perzseső hullott a házakra, amelyek a legnagyobb veszedelemben forogtak. A tüzoltóság mentő munkáját csak a szomszéd házakra, így elsősorban a városi kaszinóra, a műcsarnokra és az iskolaépületre szorította, mert a színház megmentésére gondolni sem lehetett. A hatalmas vízsugarak, amelyeket a színház minden részébe bocsátottak, egy csöppet sem lohasztották a tüzet. Reggel öt óraker a színház megégett. A tüzoltó egy tüzoltó is szerencsétlenül járt. Ez a szerencsétlen ember létrán ment föl a ház tetejére, de a létra összetört alatta s a tüzoltó az utca közepére zuhant, ahol betört koponyával eszméletlenül terült el. Hír szerint a tűz rövid zarálat által keletkezett. A színház és a ruhatár biztosítva volt. A leégett színházban tegnap volt az utolsó előadás és a *Denevér* adták, mára *Faust* volt hirdetve. A könyvtár és a ruhatár elpusztult.

— **A szerelmes tanítvány rémtette.** Nápolyból ideigazgató esetet jelelt a táviró. Egy *Somelli* nevű egyetemi haligató szerelmére szállt *Laurenti* egyetemi tanár felesége iránt.

Mikor az asszony tegnap délután a vasutra ment, hogy San Giovanni di Gardoba utazzék, *Somelli* megleste és öt revolverlövessel megölte. Azután magára lőtt a gyilkos diák. Haldokolva szállították a kórházba.

— **A Marmorek-szérum.** Az a hír érkezik Párisból, hogy a tüdővészellenes sérum iránt, amelyről feltalálója, *Marmorek* tanár tavaly november 17-én tartotta első előadását a párisi orvos egyesületben, mind nagyobb a bizalom. Tavaly óta sok kritikát állított már ki ez a sérum, most azonban két név francia orvos egy tanulmányával rendkívül lelkesen támogatja *Marmorek* találmányát. Egy év pontosan jegyzett tapasztalatai alapján beszélnek a sérumról és ezért veszik komolyan közlésüket. A két orvos szerint *Marmorek* sérumát Franciaországban, Angolországban, Svájcban, Amerikában használják s hogy eltérőleg az eddigi nyilvánosságra került közlésektől, nemcsak tüdőbetegknél, hanem tuberkulitikus alapon álló agyhátyagyuladással, csontbetegknél, sőt gégebajknál is sikereket lehet vele fölmutatni. A sérumot legelőbben Franciaországban használják, bár ott a legnagyobb ellenzésre talált *Marmorek*, ugyanígy, hogy a kórházak eleintén osztályait sem akarták előtte megnyitni. Most *Marmorek* laboratóriuma nem győzi elátni sérummal a hozzáfördülő francia kórházakat, amelyek közül a párisi *Rothschild*-féle kórház kultiválja legjobban a sérumkezelést.

— **Kolarics alezredes levele.** Meg volt írva, hogy *Kolarics* orosz alezredes, aki *Liao*jang mellett megsebesült s csakhamar meg is halt, magyar származású, temesvári születésű. A hetvenes évek elején egy *Kolarics* Pál nevű temesvári kereskedő halt meg, aki három gyermekét, két fiút és egy leányt hagyott hátra. Az idősebbik fiút nagybácsija Moszkvába vitte magával, ahol a katonai iskolában neveltette. A kis Pál elővezőn a kadétkiskolát, mint hadnagy résztvevőt az orosz-török háborúban s ő volt az, aki szakaszával először lépett a török határt Zinnicéánál. Azon túl gyorsan lépett elő a fiatal tiszt és aránylag rövid idő alatt alezredesi rangig vitte fel. Amikor kitört az orosz-japán háború, *Kolarics* is Mandzsuria ment. Temesváron látta nővéré *Pétervárról* kapta a szomorú hírt bátyja haláláról. Egy levél is volt mellékelve *Kolaricstól* s abban az elhunyt a következőket írja testvéréhez:

Kedves nővérem! Érzem közélő haláloamat s azért írt, a halálos ágyon, utolsó ídűzömetem küldöm neked. Az volt a leghőbb vágyam, hogy a hadjárat után meglátogathassalak. Még egyszer szerettem volna látni szülővárosomat, amelyben tizenkétéves koromig az ifjúság minden örömeiben részem volt. Most már mindennek vége! Perceim megszámlálják! A japánok kitünően lőnek, de azért az én bajtársaim között is nem egy mutatta megatható példáját hősiességének s én büszke vagyok rá, hogy tisztje lehettem a vitéz orosz hadseregnek. Igen, kedvesem, a halálos ágyon, híven az igazságnak, mondom neked, hogy Oroszországnak hős fia vannak. Isten veled! Élj boldogan! Lelkemben egyesülök bajtársaimmal, akik már előttem haltek hősi halálát a cáruért és hazáért. Imádkozz bátyáddé!

— **Elhamvadt képek.** *Loschwitz*-ből táviratozzák: A múlt éjjel a műcsarnok tetőzetén egyik ismeretlen okból tűz támadt, mely lassanként elharapódzott több emeletre és kiterjedt *Schwenk*, *Walther* és *Fischer* Ottó festők műterméire is. *Walther* műterme teljesen leégett és összes képei elpusztultak. *Fischer* Ottónak sikerült karcainak értékes lemezeit megmenteni. *Schwenk* úgy mentette meg kartonjait, hogy az ablakon kidobta őket. *Müller* boroszlói festő műterme épen maradt.

— **Az expedíció szerencsétlensége.** *Lisszabon*-ból jelentik, hogy a gyarmatügyi miniszter a kamarával közölte, hogy dél-angolai expedíciót, amely gyalogságból, lovasságból és tüzérségből áll, a benuszultoktól törbe csalták és felét lemészárolták. 254 katona és 15 tiszt esett el, 50 pedig megsebesült. A megszállás éjjel történt. Azt hiszik, hogy a kormány 5000 katonát küld Angolra a bünsők megpenyítése céljából. A gyász jelölül tegnap nem voltak előadások a színházakban. Az uvarnál elmaradnak az összes előadások.

— **Beteg főrend.** Gróf *Degenfeld* Imre, a főrendiház tagja, az ismert kiváló sportférfi ma a Niedermann-féle sanatóriumba vétette föl magát, hogy komoly betegsége ellen gyógyulást keressen. Szemben a különböző híresztelésekkel az a pozitív értesítést kapjuk, hogy a gróf egyes-egyedül a maga akaratából ment a gyógyintézetbe.

— **Lueger ellen.** Bécsből jelentik tudósítónk telefonon, hogy a városi tanács haladóparti tagjai ma egyhangulag elhatározták, hogy nem vesznek részt *Lueger* hatvanadik születésnapjának ünnepében, mert a keresztény-szocialista-párt abból politikai tüntetést akar csinálni. Ma Bécsnek ugyszólván valamennyi kerületében megezőlaltak a munkások *Lueger* ellen, mert a tartománygyűlésen azt mondotta, hogy himpellérek azok a munkások, akik május elsején a Praterbe mennek. A kerületekben a munkások tiltakozógyűléseket tartottak, amelyeken több ezer munkás jelent meg és a hangulat nagyon elkeseredett volt *Lueger* ellen és kijutott a tüntetésből a keresztény-szocialista-pártnak is. Zugó éljenzéssel fogadták a munkások *Schumeier* és *Reumann* községtanácsosok beszédeit, amelyek telve voltak a leghevesebb kifakadásokkal *Lueger* és pártja ellen. A gyűlések után a munkások ezrével csoportosultak s végigvonultak a *Schönbrunner*- és a *Margarethenstrassén*, amerre *Strobach* alpolgármester lakik s egyre azt kiáltották:

— Le a himpellér *Luegerrel*! Veszessen a bandája!

A rendőrség eleinte nem volt képes a nagy tömeggel szembeszállani, amikor pedig sereggestül kivonultak a rendőresapatok, a tüntető-munkások békesen eloszottak.

— **Képkilállítás.** A *Könyves Kálmán* özi kilállítását ma délelőtt tizenegy óraker nyitották meg nagy és élkelő közönség jelenlétében. A kilállításra eljött *K. Lippich* Elek tanácsos, a művészeti osztály vezetője is, akít dr. *Rajner* Béla elnök, *Horváth* Géza vezérigazgató, *Révai* Ödön igazgató és dr. *Téry* Gábor, az Országos Képtár igazgatója fogadott. A kilállításon látható *Lohz* Károly két ifjúkori festménye, amelyet *Szolnokon* festett, amikor *Pettenkofen* műternében dolgozott. Műveket állították ki még a következő művészek: *Kézdí Kovács* László, *Tolnay* Ákos, *Rippel* *Rónai* József, *Reichl* Kálmán, *Papp* Sándor, *Aggházy* Gyula, *Dudás* Andor, *Gergely* Imre, *Peske* Géza, *Boruth* Andor, *Márk* Lajos, *Uváry* Ignác, *Tull* Ödön, *Nagy* Vilmos, *Nagy* Zsigmond, *Kacz* Endre, *Endrey* Sándor, *Marbó* Ernő, *Kann* Gyula, *Greguss* Imre, *Huszár* *Herc* Vilmos, *Vajda* Zsigmond, *Kacziány* Ödön, *Keményfi* Jenő, *Olgyay* Ferenc, *Glaz* Oszkár, *Szálmy* Lajos, báró *Mednyánszky* László, *Jozzag* József, *Szenes* Fülöp, *Vastagh* Géza, *Mihalák* Dániel, *Lolz* Károly, *Freeskay* Endre, *Barta* Ernő, *Innocent* Ferenc, *Tölgyessy* Artur, *Pálly* Celestin, *Mannheimer* Gusztáv, *Csók* István, *Telepy* Károly, *Zombory* Lajos és *Liget* Miklós. A kilállítás egész nap díjtalanul nézheti meg a közönség.

— **Tizenöt ember halála.** *Szentverpén*-ből jelentik, hogy ma reggel a calloói Szent-Mária-erősség löportárában, három löveg fölrobbant, minek következtében az egész löportár elpusztult. Tizenegy katona szörnyethalt. Sokan, köztük ketten súlyosan megsebesültek.

— **Rozoga ház.** Tegnap délután az az értesítést érkezett a főkapitánysághoz, hogy a Vármegeház-utca 5. számú ház falai repedeznek. A ház falait alámasztották és a soros kerületi mérnök közbenjárásával megtették a szükséges intézkedéseket. Imminens veszedelem nincs.

— **Bányászerecsétlenség.** *Dessau*-ból táviratozzák: A Gerlebogk barnaszén-bányában tegnap a betörő víz és iszap tömeg 1000 méternyi területet elválasztott. A bányamunkások egy része el van torlaszolva. Attól tartanak, hogy 38-an elpusztultak.

— **Iskolatársak találkozója.** *Fekete* Gyula kolozsvári megyei aljegyző föl hívja azokat, akikkel az 1884. évben a kolozsvári unitárius főiskolában érettségét tett, hogy huszéves találkozójukon október 30-án jelenjenek meg. Találkozás délelőtt 10 óraker a főiskola helyiségében.

— **A bécsi sikkasztó egyetemi tisztviselő.** A bécsi egyetem megszökött sikkasztójáról, *Draschlik* Ferenc tisztviselőről a bécsi rendőrség kiderítette, hogy szeptember 15-én a

Deutschland hajóra szállt és 22-én Newyorkba érkezett.

— **Hegedűs Sándor Kolozsváron.** Kolozsvárról jelentik: Hegedűs Sándor az esti gyorsvorrattal ideérkezett. A pályaudvaron a kolozsvári szabadelvűpárt intézőbizottsága várta. Megjelent meg báró **Felitzsch, Kolozsvár második kerületének képviselője, Szvacsina Géza** polgármester és Kolozsvár közeletének több előkelősége. Hegedűst Dörgő Albert, az első kerület szabadelvűpártjának elnöke üdvözölte meleg szavakkal, mire Hegedűs néhány szíves szóval köszönetet mondott a fogadtatásért.

— **Adakozás.** A. Budapestről 10 koronát küldött be hozzánk az *ingyen levéj* javára. Az adományt rendeltetése helyére juttatjuk.

— **Berlin város és a porosz kormány.** Berlin város és a porosz kormány közt súlyos konfliktus tört ki. A berlini városi tanács az elemi iskolák épületeiben több egyesületnek tornacsarnokot és termet boosított rendelkezésére, így a cseh és lengyel Szokol-egyesületeknek és szabadhitűi községnek. Erre a porosz közköztudásügyi kormány, melynek felügyeleti joga a városi iskolákra is kiterjed, leirt a városhoz, megtiltva iskolaépületeknek a nevezett egyesületek részére való átengedését, mert azok irányzatával nem ért egyet. A kormány e rendeletével szemben a városi tanács azon az állásponton van, hogy a kormány e tiltó intézkedésre nem volt feljogosítva, mert a város mint autonóm hatóság tetszése szerint rendelkezhetik az iskolahelyiségeivel. A kormány a tanács ily értelmű válaszázt figyelembe sem véve, a tanács megkerülésével egyszerűen utasította az iskolák igazgatóit, hogy a nevezett egyesületeket ne ereszték be az iskolahelyiségekbe. A konfliktus ügye a város tegnapi közgyűlésén került szóba és heves beszédek hangzottak el a kormány ellen e sérelmes rendelkezés miatt. Különösen nagy hatást keltett *Kirschner* főpolgármester beszéde és az egész gyülekezet lelkesen tapsolt neki, mikor komolyan és ünnepélyesen kijelentette, hogy szilárdul képviselni fogja a város jogait.

A tanács — ugyanúgy — semmiféle érintkezésben nincs a csehekkel és lengyelekkel, de nekünk a község épületeit nem szimpátiák, hanem a jog és méltányosság alapján kell átengednünk. Es ebből következik, hogy nem tagadhunk meg olyasvalamit, amit másoknak megadunk, olyan polgároktól, akik az épületek költségeinek szintén hozzájárultak és velünk együtt fenntartják. El tudom képzelni, hogy olyan községekben, ahol a nemzetiségi ellentéték a községi életben is érvényesülnek, más a felfogás, de mégis óvakodni kellene ily ellentéteket bevinni olyan községi életbe, ahol azok még nem mutatkoztak. Ami pedig a szabadhitűi egyházközönség illeti, az teljesen elismert és megengedett hitközség és vele szemben épp úgy kell eljárunk, mint más hitközségekkel szemben, Nagy Figyes városában, aki azt az elvet mondotta ki, hogy mindenki a maga hite szerint üdvözöljön, el kellene tekinteni annak a megírásától, mely valási felfogás a helyes és melyik a téves.

A polgármester beszéde után a közgyűlés határozatba foglalta tiltakozását a közköztudási kormány jogtalan beavatkozása ellen.

— **A trikó titka.** Bécsből jelentik: A bécsi angol követség tavaly meghalt főszakácsának hagyatékát tegnap árverezték el egy butorkereskedő kívánságára, akinek 4000 korona birtoklása volt. A hagyatékban talált tárgyak értéke mindössze 180 koronát tett. Egy hivatalosolga egy trikónadrágot vett meg s amikor már távozni akart, akkor vette észre, hogy egy vékony papírosomag van elrejtve benne. Kibontotta a csomagot s egy 16.900 korona értékű életbiztosítási kötvényt és 6700 korona értékű különféle értékpapírokat talált benne. Rögtön visszaadta az értékeket az árverési bizottságnak, amely kielégítette a butorkereskedőt és a hagyaték megmaradt részét az örökösöknek adta át.

— **A kített gyermek anyja.** Említettük, hogy tegnap az Aggteleki-utca 14. számú ház kapujában egy fűcessemőt találtak, akit a Knezich-utcai gyermekmenhelyre vittek. A rendőrség az anyát *Kracsek* Mária 22 éves cseléd személyében kinyomozta és letartóztatta. A múlt hó utolsó napjaiban hagyta el a szülészeti klinikát. Azóta kenyér nélkül bolyongott,

szoptatni nem tudott s kétségbeesésében hagyta tehát el kisedét. Másnap azonban lelkiismerete furdalta, érdeklődni kezdett a házbelieknél a gyermek sorsa felől. Ez terelte, reá azután a gyantát s nem alaptalanul. Adták a bíróságnak.

— **Tizennyolc évi házasság után.** *Böhlaus* Helénnel, az ismert német írónővel esett meg az a szokatlan dolog, hogy tizenolc évi házasság után vonják most kétségbe házasságának érvényességét. 1886-ban ment férjhez mostani urához, aki akkor másodszer nősült. Az elhagyott első feleség most pert indított a bécsi törvényszék előtt, férje második házassága érvénytelensége iránt.

— **Turfcasalók.** A löversenyek gomba-módra produkálnak élelmes csalókat, akik a közönség játékszenvedélyét kihasználva mindenféle szélhámoskodásokat követnek el. Különösen a szegényebb néposztály által látogatott harminckrajcáros helyen hemzsegnak ezek a turfcasalók, érzékeny károkat okozva a bennük bízókak. Így a tegnapi versenynapon tetten érték *Horner* István vasesztérgályos feleségét, *Almer* Katalint, a mint löversenyteket fogadott el, amikor pedig a megjárzott ló elsőnek érkezett be, kijelentette, hogy a tikettet elvesztette. Így egész csomó embert károsított meg. A furfangos asszonyt bevitték az őrszobába, amely a löversenyterem van és jegyzőkönyvet vetek fel vele. Amíg ez a hivatalos eljárás tartott, az őrszoba előtt a károsultak nagy csoportja várta *Hornernét*. Az asszony végre szabadulhatott, de amikor kilépett az őrszoba ajtaján, az egyik megkárosított ember hozzágrótt és arcul ütötte, nagy hangon kiáltva:

— **Óvás!**

A következő pillanatban az egész tömeg az asszonyra vetette magát és miközben ütöttek, verték, egyre hangzott a dühös kiáltás:

— **Óvás!**

Az asszony már-már életveszedelembe fordult, amikor a rendőrség vette oltalmába és egy rendőrközeg védelme alatt jutott haza *Hernádu* utcai lakására. A tömeg azonban nem távozott és amikor a lakására ért, mintegy ezer főre szaporodott tömeg zugta gunyosan, fenyegetően:

— **Óvás!**

Közben bevették a ház ablakait és annyira fenyegetőre vált a hangulat, hogy a tüntető tömeget egy szakasz rendőrnek kellett széjjel-ozlatni.

Ugyancsak tegnap leplezték *Végi* Imre kocsisemőt, *Molnár* Istvánnét, *Szabó* Katalint, *Jirricek* Dezsőt és *Kádár* Ferencet, akik ellen megindították a rendőri eljárást.

— **A kispesti báróné.** Alig két hónapja, hogy Kispesten, az Üllői-ut 60-ik számú ház előtt nagy társzekerek álltak meg s a villaszéri épületbe behordták a szekerekből egy fényes lakás nagyerékű butorberendezését. *Wallenstein* Róza volt az új hajlék urnöje, aki nemsokára, hogy Kispesten letelepedett, férjhez ment báró *Schönberger* Bélához. Október harmadikán megjelent a villában *Dezső* Kornél pestvidéki bírósági végrehajtó és *Sárkány* Ernő budapesti ügyvédjelölt, hogy a báró ellen egy váltókövetelés miatt végrehajtást foganatosítsanak. Sem a báró, sem a báróné nem volt otthon, csupán a cseléd-ség. A végrehajtó a lakásban feltalálható ékszereket, amelyeknek becsértéke tizenkétezer korona volt, bírói zár alá vette. Azután ötezer korona becsértékű butort is összeirt s az eljárás befejeztével az ékszereket egy ládába csomagolta, hogy elvigye bírói letétbe. Este akartak távozni a lakásból, de a kapuban egy kispesti rendőr állta útjokat azzal, hogy addig, amíg a báró vagy a báróné haza nem érkezik, a lakásból nem szabad kivinni semmit. Erre a végrehajtó a rendőrségre telefonált segítségért. Jött is három rendőr, de mire odaértek, nem a végrehajtónak, hanem — rendőrtársuknak segítettek. Nyolc óra tájban megjelent a báróné s amikor a végrehajtó megmondta neki, mi jártaban van, nagyon erőlyesen tiltakozott az ékszerek elvitele ellen s kijelentette, hogy csak az erőszaknak enged, közben a csendőrség megtudta, hogy mi történik a villában és készséggel tudakolta a bárónétól, nem lehetne-e segítségére. A telefoncsengetésre *Sárkány* Ernő ment a készülékhez s amikor a kagylót a füléhez emelte, a báróné odaugrott melléje s arculütötte a végrehajtó ügyvéd helyettesét, ezenfelül még a telefonkagylóval is néhányszor fejbe ütötte. Ebben a pillanatban a báróné kocsisa ugrott *Sárkány* Ernő mellé, megfogta s egyszerűen kidobta a szobából. *Dezső* Kornél végrehajtó Budapestre érve, nyomban jelentést tett a járásbírósnak vezetőjének s a vég-

rehajtás folytatására *csendőri* segítséget kért. Másnap délután három órakor a hivatalos közleg csendőri fedezettel vonultak be a báróné villájába. Kivették a szekerekből az ékszereket, ládába rakták és elhozták Budapestre, ahol most bírói letétként kezelik a sok ezüstműt s gyémántos gyűrűt. *Sárkány* Ernő pedig könnyű testi sértés és becsületérvés vétség miatt feljelentette a büntetőjárásbírósnál az erősebbi bárónét.

— **Éltett bélyegpek.** Megirtuk egy könyvomat lap nyomán, hogy az államnyomdában rendtelenségeknek jöttek a nyomára. Ebben az ügyben a *Magyar Távirati Iroda* a következőket jelentti:

Néhány napilap a pénzügyminisztériumban az okmánybélyegpek kezelésénél előfordult nagyobb mérvű sikkasztásról tesz említést. Illetékes helyről e hírekkel szemben arról értesülünk, hogy a pénzügyminisztérium illető osztálya az okmánybélyegpek elcra készített ládáknak küldi a vidéki postafőnökségeknek. E ládák két kulccsal vannak ellátva, az egyik a pénzügyminisztérium okmánybélyegpek kezelő osztály főnökénél van, a másikat a vidéki postafőnök kezeli. Ezenfelül a ládák ólomzárral (plomba) vannak ellátva. A pozsonyi hivatal tavaly jelentette először, hogy az okmánybélyegpek tartalmazó láda 20 korona értékkel kevesebb bélyegpek tartalmaz a deklarációnál. Az idén többszörösen ismétlődött a hiány, de mindannyiszor a pozsonyi küldeményeknél. Az 1903. és 1904. évi összes küldeményeknél 7—800 korona hiányról van szó, ami a pénzügyminisztérium arra indította, hogy a rovancsolást elrendelje és megállapítsa, vajjon a hiány kulförása Budapestben vagy a pozsonyi hivatalnál keresendő-e.

— **Szerencsés bankház.** A 60.000 koronás főnyereményt ismét *Török* A. és társa szerencsés bankházában nyerték (Budapest, Teréz-körút 46. szám) a 97.139 számú sorsjeggyel.

— **Kolera.** *Péteváról* jelentik: Hivatalos jelentés szerint *Bakuban* szeptember 27-től október 4-ig száztizenny ember betegedett meg kolerában. *Hatvanegy* ember meghalt. *Sarakovban* ugyanez idő alatt tizenegy kolerabetegedés fordult elő s öt ember halt meg.

— **Az osztályorsójáték húzása.** Az osztályorsójáték mai húzásán *nyolcvanezer koronát* nyert 109476, *hatvan ezer koronát* 97139, *húsz ezer koronát* 43109, *tizenötezer koronát* 11946, *tíz ezer koronát* 24971, 40163, *kétezer koronát* 78255, 83180, 6247, 98270, 92609, 64657, 107028, 17407, 182539, 83023, 99605, 17060, 81250, 27085, 56847, 18229, *ezer koronát* 964, 12358, 35312, 45966, 46331, 58774, 91178, 105190, 86806, 86935, 71122, 76123, 95694, 3042, 66534, 12355, 43376, 389, 105152, 107458, 99711, 20957, 46949, 22022, 16382, 42757, 68129, 89387, 54717, 48880, 23076, 67281, 28569, 51035, 52054, 29630, 72274, 94851, 106944, 5518, 32928, 17402, 44676, *öt száz koronát* 14838, 28568, 92159, 102758, 3829, 6549, 8998, 39622, 96895, 14724, 39980, 103335, 29268, 3564, 28815, 64385, 59450, 65683, 28823, 35968, 67683, 90569, 101607, 94600, 45123, 107669, 77667, 56196, 73597, 66830, 16818, 90994, 91971, 75390, 102723, 2223, 92380, 105586, 59380, 102645, 52123.

— **Kiss szerencsése nagy!** Vásároljon osztályorsójegyet Kiss Károly és Társa bankházánál, Erzsébet-körút 19. szám alatt.

Popokatepetl.

Az ilyen nevű túzhányó több millióért megvették és ként kászitenek belőle.

A Gellért-hegy levele hegytársához.

Kedves Popokatepetl!

Ezen ügyeddel szörnyen meglepel; Hogy otthagytad a zordon óriások Hogy seregét és nem kértél tanácsot. Csak nagyludtal, mint egy bögre tej, E lépéssel szörnyen meglepel. Én azt hittem, hogy ifju, dalja vagy, Túzmennyiséged még felette nagy, Hogy ősszeveder még te a bokád S torkod megint tüzes látáv okád De a Presset hogy reggel forgatom, Elámulva egy hírből olvasom, Hogy eladták, Popokatepetl S így számunkra örökre elveszel. Ó fáj a szívem érted, szép gyerek. És sirtam is — ezt elképzelheted! Ami az emberek közt a Gitta, A Lili, Lyane, Klári, Sárika, Adél, Alice, Erzsébet és Zuzette (Elszámolhatnók még ezer nevet).

Az voltál te a tűzhányók között,
Te kiadtl! Te szép elköltözött.
Ó nem morogsz están vésetjósólón
S nem csapsz az égbe tüzet lángolón!
Nyárpolgár lettél; vakondok hona:
Angol kufár magántulajdona.
Feltűrnék majd gyomrod kegyetlenül,
Beléd fúrnak majd hátul meg elül
S ha pehed van — ó lellem, érted meg ezt! —
Benned hagynak vagy három-négy csipeszt.
S kit tiszteltünk családunk gyöngyeként,
Hitvány gyufához termed majd a ként.
Kit milliók rettegtek hajdanán,
Igába hajtják büszke szép fejed
S rövidszivarra gyujtanak veled.
Ó Popokatepetel!
Tiltakozni miért nem sietel?
Ha benned egy csöpp önzert akad,
Pusztíts megint várost és falvakat!
Égesd, égesd a turkálókat el,
Ó hallgass rám, Popokatepetel!
Lásd, engem meggyaláztak már sokat.
Belém fúrtaq egy nagy alagutat,
Várat, siklót tettek rám — szörnyű kín —
Hogy ropognak belő agy csontjaim.
Imádlak, ha te erősebb leszel,
Agg bátyád: Gellért. Pá Popokatepetel!

Gellért a levelet leitatja és pipára gyújt. A gyufa mikor meggyul, sirva borul az öreg nyakába, aki mindent megért és görcsösen zokogni kezd.

—5.

FŐVÁROS

(*) **A kultuszminisztérium palotája.**
Berzevicsy Albert, vallás- és közoktatásügyi miniszter leiratot intézett a székesfőváros törvényhatóságához, amelyben tudatja, hogy a Rudolfrakparton, a Margit-híd közelében, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium elhelyezésére szánt palotát épített. Fölkéri ebből az alkalomból a székesfőváros törvényhatóságát, hogy a szomszédságban lévő régi vízvezetéki szivattyu-telepet távolítsa el, mert az onnan származó nedvesség veszélyezteti a tervezett palota alapozását.

(*) **Szalámigyárosok kérelme.** Több budapesti szalámi-gyáros kérvényt adott be a tanácshoz az iránt, hogy a vidékről behozott hus után engedje el a hatóság a vágó- és vásárdíj címén kivetett s kilogrammonként négy fillérre menő díjakat. Ezt a kivánságot azzal polkolják meg, hogy csak a díjak elengedésével vehetik föl e versenyt az osztrák gyárosokkal s hogy ellenkezőleg nemcsak az osztrák, hanem a budapesti piacot is elvesztik a budapesti szalámi-gyárosok. A kérelmet a közgyűlés nem teljesítette s a gyárosok főbebeszését a kormány is elutasította. Most a közlelemzési ügyosztály is elutasította a kérelmet a megokolással, hogy a magyar szalámi-gyárosok nem félhetnek az osztrák konkurenciától, mert az osztrákok e tekintetben Budapestre vannak utalva mint a nehéz öreg sertések főpiacára.

(*) **A színházak fűtése.** A színházak igazgatói a minap bejelentették a tanácsnak, hogy nemcsak a megkezdési a színházak fűtését, és kérték a fűtőkészülékek megvizsgálását. A mérnöki hivatal ma azt jelentette a tanácsnak, hogy a fűtőkészülékeket megvizsgálta és rendszerben is találta minden színházban.

(*) **Wodianer-féle üdülőház építése.** A Wodianer-féle nagy alapítványból, a lábadozó betegek részére szolgáló üdülőházat építenek a budai Szt. János-kórház területén. A nagy, két-cseletes épület falazata már készen áll s most folyik a belső berendezések munkája. Az üdülőház építésére felügyelőbizottság, ma — Viola Imre tanácsos vezetésével — megtekintette a munkálatokat. Az üdülőházat, amely száz lábadozó beteget fogadhat, a jövő évi június hónapban fogják megnyitni.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **Vecsey Ferenc hangversenye.** Angliában aratott nagy diadalai után és amerikai hangversenykörutja előtt bucsuhangversenyt adott ma Vecsey Ferenc a Vigadó nagyertermében. Vecsey Ferencnek kell neveznünk immár Vecsey Ferikét, mert ez a csodálatos apróság olyan komoly, olyan férfiasan hegedül, mint egy felnőtt

ember. Hihetetlen, milyen erős, átható tónusa volt a hegedűjének, amikor Bach Chaconne-ja után ugyancsak egy Bach-féle Air-t adott ráadásul. A Vigadó egész termét betöltötte ez a hang és az emberek meghatva, elámulva mondták egymásnak, hogy ilyen tónus nem fakad se a Kubelik, se a Burmester hegedűjén. Tümeményes a kis Vecsey technikája és emlékezőtehetsége, de az igazi csoda még sem ez, hanem az a mély-séges lélek, a legnagyobb zenei géniuszoknak az a csodálatos átértése, amivel ez a tizenkétéves fiú Bachot és Beethovent interpretálni tudja. Ez a lélek az övé, ezt betaszítani nem lehet, ebből a játékból a lángész beszél hozzánk. Szinte szeretőnk: bár játszanék könnyebb, bájosabb, gyermekkorához illőbb darabokat, mert féltjük a kis Vecseyt a komor óriásokkal való érintkezéstől, — félünk, hogy zsenge vállal megrokskadna, ha ilyen kolosszális feladatokkal terhelik. De minden aggodalom fölösleges. Látziki a fiún és magunk is érezzük, hogy nem erőlteti meg magát; hogy csodatévő hatalma van, mint a mesebeli királyfinak, aki táltoson lovagol és a legnehezebb próbákat játszi könnyűséggel hajtja végre. Beethoven hegedűversenye, Bach Chaconne-ja és Bach Air-je mint ráadás: ezekkel a roppant feladatokkal úgy birkózott meg a kis fiú, hogy a közönség egyik ámulatból a másikba esett. A mai koncert után nem lehet benne kétség, hogy itt a század egyik fényes tümeményével van dolgunk. S legyünk büszkéek és hálásak, hogy a gondviselés ezt a fenomént a magyar nemzetnek adta; hogy ebben a fiuban a magyar faj hódító erejét fogja bámolni és ünnepelni az egész világ. A mai est viharos lelkesedéséből kivette a maga részét Hubay Jenő is, aki ma egy asszisztált nagyszerű tenitványának, hogy a kisérő zenét, az Opera zenekart dirigálta mesteri módon.

** **Nemzeti Színház.** Az új szezon második bemutatott előadása holnap, szombaton lesz a Nemzeti Színházban. Ezuttal eredeti magyar színű, *Kampis János, Radnóthy* című 3 felvonásos társadalmi darabja kerül bemutatásra. Az újdonságban, amely a modern házasetel problémájával foglalkozik P. Márkus Emilia, K. Hegyesi Mari, Császár, Náday, Szacsavay, Mihályfi és Faludi játszanak.

** **Végre egyedül.** Legközelebb a *Végre egyedül* című bohózatot mutatja be a Vigszínház. Ebben a szezonban ez az első francia bohózat a lipótkörúti színházban. Az újdonság, amelyet *Keroul*, az *Órnagy ur* szerzője irt, *Une nuit de nocés* címen január hó óta egymagában tölti ki a párisi Folies Dramatiques színház műsorát. Magyarra *Heltai Jenő* fordította.

** **Népszínház.** Gécy István darabjában, a *Gyimesi vadvirágban Blaha Lujza* asszony vasárnap délután eljászsza Magdolnát. Prezsmér szerepét ezuttal Lubinszky Ödön, a kisbíró pedig Pesti Kálmán játszza. — *Hegyi Aranka* asszony egészségi állapota annyira javult, hogy nemcsak elhagyhatja a sanatóriumot és a hónap vége táján már fel is lép *Béldi Izor* és *Fehér Jenő* operettjének, a *Katalin* című szerepében.

** **Hírek a Király-Színházról.** Két napos szünet után holnap, szombaton ismét a *Szép mosóné* szerepel a Király-Színház műsorán. Lurette ezuttal is *Kury Klára* játszza, akinek ez a nagyszerű új alakítása előadásról-előadásra nagyobb népszerűséget és nagyobb közönséget szerez a bájos operettnek. Vasárnap két előadás lesz a Király-Színházban. Délután mérsékelt helyárák mellett az *En, te, ő!* kerül színre, amelyben *Fedák Sári* játszza Mitzyt. Este *Kury Klára* lép föl a *Szép mosóné*ban.

** **Női karének.** A Magyar női karének-egyesület 2-án az Erzsébet-népakadémiaiban rendkívüli közgyűlést tartott, melyen megállapították az ezidei programot. A próbák ezentul is hetenkint egyszer, vasárnap délelőtt 11—12-ig fognak megtartatni, azidén az *Erzsébet-népakadémia* nagyertermében (Akáca-utca 32. szám) Major J. Gyula vezetése alatt.

** **Betiltott Blumenthal-darab.** A Berliner Theater legközelebb színre akarta hozni Blumenthal Oszkárnak, Az *aranykakas* és más a nálunk is ismeretes darabok szerzőjének *A halott oroszán* című új történeti drámáját, de ennek a darabnak az előadását a berlini cenzura betil-

totta. Blumenthal Oszkár, noha a darab a XIV. században játszik, burkolt formában I. Vilmos császár és a vaskancellár viszonyát tárgyalja, bár a darabhoz irt előszavában jelzi, hogy távolról sem volt szándékában Bismarck herceg emlékezetes elboacsjtását dramatizálni. A berlini cenzura azonban éppen a politikai vonatkozások miatt nem engedi meg, hogy *A halott oroszán* a porosz fővárosban színre kerüljön. A Berliner Theater a szerzővel együtt megfellebbezi a cenzura határozatát. Blumenthal Oszkár a *Neus Freie Presse* mai számában tárcát irt, amelyben éles hangon kel ki a berlini cenzura ellen, azt állítván, hogy drámáját teljesen báró Stein életrajza után irta meg. *A halott oroszán* legközelebb a *Volkstheater*-ben és a hamburgi *Schauspielhaus*-ban is színrekerül.

** **Uránia-színház.** A világ urai nap-nap után fényes közönség előtt kerül színre az Uránia-színházban. Különösen nagyhatásnak a Black Countrynak, a „fekete vidék”-nek képei.

MŰVÉSZET

□ **A Nemzeti Szalon őszi tárlatát** az igazgatóság holnap, szombaton délelőtt kilenc órától kezdve mutatja be a sajtó képviselőinek. A tárlat ünnepélyes megnyitása vasárnap tizenegyedél órakor lesz, melyre a Szalon tagjainak már elküldték a meghívókat.

Nyíltér.

KRISTÁLY
Germánosetes hydrocarbonatos ásványvízforrás, mely szénsavval telítettt. Az emésztést elősegítő pompás asztali ital. Vidékre és külföldre fuvardíjmentesen szállítás. — Kérjen árjegyzéket a Szt. Lukácsfürdő Kútvalháztól, Budán.

KRISTÁLY

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

SPORT

A budapesti lóversenyek.

— Tizedik nap. —

Budapest, október 7.

Az őszi meeting holnapi napján kerül eldöntésre a monarchia legjobbban dotált handicapja, a 20.000 koronás Totalisateur-handicap, mely előreláthatólag ezuttal is népes mezőnyt fog a starthoz csábítani. A nevezettek közt szerepelt gróf *Degenfeld Imre Rhodopeja* is, mely a St. Legerben mutatott kitünő formája alapján elsőrendű győzelmi esélylyel bírt, de tulajdonosának súlyos természetű megbetegedése folytán tegnap délután törték összes kötelezettségeiből. Rhodope kiválásával a futam teljesen nyílt jelleget öltött s így az egyes kombattánsok esélyének megbeszélése inkább találgatáson, semmint számításra alapszik. Értesüléseink szerint a következő telivérek fognak az értékes díjért sikra szállni:

	Lovagolja
Gavallér	Jauek
Donald	Walkington
Nemes	Lewis
Paprika	Martinkovich
Tannhäuser	Bulford
Amras	Baines
Merry Ágnes	Milburn
Vador	Pretzner
Székeley	Krouzil
Tyrann	Boeckai
Alföld	Paole R.
Vergissmeinnicht	Boon
Galante	Holmes

A könyveseknél Paprika oddsa áll a leg-
rövidebben, de ugyancsak röviden áll még Ga-
lanteé és Amrasé is. A papirforma alapján Pap-

rikának volna is némi esélye, de viszont bajosan hiszszük, hogy akár Galantenak is képes volna tizenégy fontot leadni. Jó esélye van még Donaldnak és a sulyban meglehetősen kiérésztett Székelynek. Véleményünk szerint a felsorolt lovak közül fog a győztes kikerülni.

A nyereflenek versenyében négy súlyú telivér kerülhet össze, melyek közül Angolna és Benedictus közt kell választani.

Az eladóversenyben Master Jacknak van kimagasló esélye, hozzá legközelebb Mindjárt és Fritture végezhetnek.

A Kétévesek handicapje szintén meglehetősen nehéz verseny és még leginkább Prototyp még Lady Russel bírja bizalmunkat a multkor jól futott Calabrias ellen.

A Nyeretlen kétévesek eladóversenyét valószínűleg a Herzog-istálló küldöttje fogja megnyerni. Helyre Osztrolenkának van kilátása.

A napot befejező handicap jó dolog Tubicám számára, melyhez legközelebb Ezerkilencszázegyet várjuk.

Tippjeink a mai napra a következők:

- I. Benedictus—Angolna.
- II. Master Jack—Mindjárt.
- III. Faprika—Galante.
- IV. Prototyp—Lady Russel.
- V. Herzog-istálló—Osztrolenka.
- VI. Tubicám—Ezerkilencszázegyet.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ Az oraviczi adóhivatal sikkasztól. Az oraviczi adóhivatalnál a mult év elején tartott vizsgálat alkalmával kintt, hogy több mint százezer koronát elikkasztottak. A gyanu Ricsér Hugó adófőrore és Szabó Mózes ellenőre irányult, akik a vizsgálat folyamán tagadták a sikkasztást, de a szakértői vizsgálat rájuk bizonyította, hogy hamis nyugták alapján vettek föl bírói letéteket, melyeket a maguk céljaira fordítottak. A fehértemplomi törvényszék előtt a vádlottak azzal védekeztek, hogy huszonhatezer korona hiányt az elődők hagyott rájuk s hogy nem merték ezt bejelenteni. Szabó annyit beismer, hogy négyezer koronát elikkasztott, míg az egész hiány szerinte csak negyven ezer koronára rug. Ricsel tagadta bűnösségét. A törvényszék hivatalos sikkasztás bűntetteért egyenkint három és fél évi fegyházra ítélte a vádlottakat. A temesvári tábla két-két évre szállította le a vádlottak bűntetését s a kir. Kuria ma hozzájárult az ítéletábla ítéletéhez.

§§ A pénzügyök. A mult esztendőben Gross Zsigmond dugszagad földbirtokosnak fia, Frigyes, beállított Schwarz Frigyes pénzügynök-höz s megbizta, hogy szerezzen neki pénzt. Schwarz hajlandónak mutatkozott és rekompenzációjában két váltót kért a fiatal Grosztól. A fiatal Grosz eltavozott és rövid idő múlva két váltóval tért vissza Schwarzhoz s átadta a váltókat, amelyekben az apja neve is szerepelt. Amikor a váltók lejártak, Schwarz perelte Groszokat. Az apa a váltók ellen kifogást adott be, kijelentve, hogy az aláírása hamis. Az esküit erre nem tette le ugyan, de az ügyészség a felmerült gyanuokokat is elengedőnek találta arra, hogy magánokirathamisítás és ursora miatt vádat emeljen Schwarz Frigyes ellen. A budapesti büntető törvényszék Schwarzot magánokirathamisításért nyolc hónapi fegyházra ítélte, az ursora vádja alól felmentette. A budapesti ítéletábla ma tárgyalta a bűnpört és Schwarzot a magánokirathamisítás vádja alól felmentette.

§§ Herveyné vád alatt. Az öngyilkossá lett Hervey kerületi főnök özvegye legközelebb felelni fog azért, hogy férjét a halálba kergette. Grácból táviratozzák, hogy a szélhámos asszonyt ma a törvényszékhez vezették át a kórházból, ahol heteken át megfigyelték elmeállapotát. A törvényszéki orvosok Herveynéit épeszűnek találták s így az ügyészség fennlartja ellene a vádat, amely bigamiára és esatásra szól.

kődésben volt. A kitérésnek azonban nem voltak súlyos következményei. Egy héttel ezelőtt a tüzhányó nagymennyiségű füstöt és hamut lökött ki. A füst, mely mult hó 29-ikén egész napon át a kráterből felszállott, 8000 láb magasságu felhőt alkotott. Csak este felé csökkent a füstfeljődés. A hegycsucs lábánál tűz szállott fel, mely azonban nem volt olyan erős, hogy a völgyben kárt okozott volna.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, október 7. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) Eladatott buza, tiszavidéki 10.70—11.15 K. Ross 7.75—7.95 K. Arpa 8.80—10.—K., Tengeri 7.65—7.85 K. Cinquantin 8.20—8.60 K. Zab 7.05—7.60 K., válogatott 8.—K.

Bécs, október 7. (A Budapesti Napló tudósítójától.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 675.—, Magyar hitelrészvény 782.50. Bécsi bankgyesület 284.75. Union-bank 553.40. Ländlerbank 540.25. Osztrák-magyar államvasut részvény 655.75. Déli vasut 87.—, Elbavölgyi vasut 424.—, Északnyugati vasut-részvény —.—, Dohányrészvény 350.—, Rimamurányi vasút 527.—, Alpezi bányarészvény 482.50. Májusi járadék —.—, Magyar koronajáradék 100.—, Osztrák koronajáradék 98.05. Lombard —.—, Török sorsjegyek 138.50. Német birodalmi márka 117.46—117.48. Napoleon d'or —.—.

Berlin, okt. 7. (Esti forgalom.) 4%-os magyar aranyjáradék —.—, Magyar koronajáradék —.—, Osztrák hitelrészvény 212.10. Osztrák-magyar államvasut 149.30. Déli vasut 17.90. Északnyugati vasut —.—, Elbavölgyi vasut —.—, Osztrák bankjegy készpénz —.—, Bulstiehradi —.—, Orosz bankjegy 216.25. (Ultimo.) Lombard —.—.

Frankfurt, okt. 7. (Zárlat.) 4 2/2%-os papírjáradék —.—, 4%-os osztrák aranyjáradék 102.—, 4%-os magyar aranyjáradék 100.35. Osztrák hitelrészvény 213.10. Osztrák-magyar államvasut 140.60. Északnyugati vasut —.—, Bustiehradi vasut —.—, Londoni váltór 203.80. Bécsi bankgyesület 142.15. Villamos részvény 146.60. 3%-os magyar aranykölcsön 83.50. 4 2/2%-os ezüstjáradék 100.70. Osztrák koronajáradék 100.20. Magyar koronajáradék 98.50. Osztrák-magyar bank 118.—, Déli vasut részvény 18.—, Elbavölgyi vasut 107.60. Bécsi váltór 85.10. Párisi váltór 810.16. Unionbank részvény —.—, Alpezi bányarészvény 241.—, Az irányzat nyugodt.

Frankfurt, okt. 7. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Arfolyamok májusra. Esti forgalom. Osztrák hitelrészvény 212.—, Osztrák-magyar államvasut —.—, Déli vasut —.—, Német bank 229.30. Disconto 193.30. Drezdai bank —.—, Berlini kereskedelmi bank 161.70. Gelsenkircheni 231.—, Harpeni 217.70. Laura-kohó 251.20. Olasz járadék —.—, Hibernia —.—, Az irányzat gyengébb.

Hamburg, okt. 7. (Zárlat.) 4 2/2%-os ezüstjáradék 100.40. 1860. sorsjegy 155.—, Déli vasut 17.70. 4%-os Osztrák aranyjáradék 102.20. Osztrák hitelrészvény 212.10. Osztrák-magyar államvasut 140.50. Olasz járadék 103.70. 4%-os magyar aranyjáradék 100.20. Az irányzat esendes.

New-York, okt. 7. (Terményössze.) (Zárlat.) Gyapot: New-Yorkban helyben 10.45 (10.45). Okt-re 11.02 (10.84). Jan-ra 10.21 (10.05). New-Orleansban helyben 10.— (10.16). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 7.95 (7.95). Stand white Philadelphianban 7.90 (7.90). Refined in Cases 10.65 (10.65). Credit Balances at Oil City 1.56 (1.56). — Zeir: Western steam 8.30 (8.20). Rohe és Brothers 8.40 (8.40). Tengeri irányzata állandó. — Okt-re —.— (—.—). — Dec-re 55 3/4 (56 1/2). — Máj-ra 52 1/2 (53 1/4). — Buza irányzata állandó. — Piros ószi helyben 114 1/2 (115 1/4). Okt-re —.— (—.—). Dec-re 112 1/2 (113 1/4). — Máj-ra 110 1/2 (111 1/4) — Juliusa —.— (—.—). — Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.— (1.—). — Kávé: fair Rio 7. és 8 3/4 (8 3/4). Okt-re 6.65 (6.55). Jan-ra 6.85 (6.85). Liest: Spring Wheat clears 4.— (4.—). — Cukor: 3 3/4 (3 3/4). — Ón: 28.30—28.50 (28.30—28.50). — Réz: 13.— (13.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelentik.)

Chicago, október 7. (Terményössze.) (Zárlat.) Buza irányzata állandó. Okt-re 106 3/4 (107 3/4). Dec. 108 1/4 (109 3/4). — Tengeri irányzata állandó. — Okt-re 49 3/4 (50 3/4). — Zeir: Okt-re 7.60 (7.70). Jan-ra 7.60 (7.70). — Szalonna short clear 8.37 (8.82). — Sertésbuz: Jan-ra 11.40 (11.55). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Napirend.

Naptár: Szombat, október 8. Római-katolikus: Brigitta. — Protestáns: Etelka. — Görög-orosz: (szepember 25.) Eufrozina. — Zsidó: Tischri 29. Sabbath Beresith. Nap két: 5 óra 53 percek. — Nyugszik: 5 óra 9 percek. — Hold két: 4 óra 34 percek reggel. — Nyugszik: 4 óra 57 percek délután.

A miniszterek nem fogadnak.

Osztálysorsjegyek huzása. Kilenc óraker délelött. IX. nap.

Könyves Kálmán művészeti szalon (Nagymező-utca 37.) nyitva díjtalanul egész nap.

Nemzeti Múzeum. Képtár. Nyitva 9 órától 2 óráig. Többi tárai megtekinthető 1 koronáért.

Földtani intézet múzeuma (Stefánia-ut. 14.) nyitva. délelött 9—1-ig. Belépődíj 1 korona.

Múzeumi könyvtár nyitva délelött 9—4-ig.

Akadémiai könyvtár nyitva délután 3—7-ig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelött 9—12 óráig, és 3 óráig 8 óráig.

Az aquincumi ásatások és múzeum. Megtekinthető egész nap III. ker. Ó-Buda, Külső-Szent-Endre-ut. Helyierüekü vasút a Pálly-térről.

Mentőegyesület helyiségei a Markó- és Sölyom-utca sarkán, nyitva reggel 8 órától este 6-ig.

Állatkerti a Városligetben nyitva egész nap Belépődíj 60 fillér.

KÖZGAZDASÁG

A kereskedők sérelme. A budapesti kereskedelmi és iparkamara elnöke, Lánzy Leó udvari tanácsos ma személyesen adta át Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszternek a kamarának a takarmányállítási díjkedvezmények ügyében a kormányhoz intézett feliratát és melegen ajánlotta a miniszter figyelmébe a kereskedők által sérelmesnek tartott intézkedések megváltoztatását. A miniszter megígérte, hogy az ügyet újabb megfontolás tárgyává fogja tenni, határozottan kijelentve egyuttal, miszerint sehogy sem lehetett szándéka, hogy a mezőgazdasági inség enyhítésére ólzó intézkedésekkel a kereskedelem érdekei ellen cselekedjék.

Az Erzsébet-sorsjegyek. Az Erzsébet királyné szanatórium-sorsjegyekre való bejelentések váratlanul nagy tuljegyzést eredményeztek, ugy hogy a sorsjegyek felosztásánál a jegyzéseknek csak csekély százaléka jöhet figyelembe. A felosztás a legközelebbi napokban fog megtörténni.

Oroszágos gyümölcsállítási. Az Országos Magyar Kertészeti Egyesület által rendezendő országos gyümölcsállítási vásárnap — október 9-én — délelött 11 óraker nyílik meg a székesfővárosi Vigadó termében.

A Dunagőzhajózási társaság forgalmigazgatósága tudatja, hogy a kedvező időjárásra való tekintettel a Bécs—Weissgärber és Pozsony közötti személyjáratokat az október hó 9—10-ére kitűzött határidőn túl is és pedig bezárólag f. évi október hó 20-ig fentartani fogja. Eszerint Bécs-Weissgärberről az utolsó hajó Pozsonyba sorszán, október hó 19-én délután 4 óraker, Pozsonyból Bécsbe pedig október hó 20-án csütörtökön reggel 6 óraker indul.

Borjuvásár. 1904. évi október hó 7. (A budapesti marhavásártéri vásárpénztár részvényszerűsége.) Felhajtás. Belföldi élő borju 357 drb, leölt borju — db. bécsi borju — darab, növendékmárha — darab, élő bárány — darab, leölt bárány — darab. — Arjegyzések: Belföldi élő borju I. rendű 90—100 f.-ig, kivételes 102—108 fillér, II. rendű élő borjukért 78—88 f.-ig I. kilonkint, leölt borju I. r. — f.-ig, II. r. — f.-től — f.-ig, kivét. — f. kilonkint, levonás nélkül. Rugott borjukért — f.-ig. Növendékmárha — f.-től — f.-ig. I. r. — f.-ig, középminőségű — f.-ig, alárendelt — f.-ig I. k.-kint. Bárány élő —.— K., leölt bárány — korona, kivételesen —.— K.-ig páronkint — (kilogrammonkint, levonás nélkül). Az irányzat élénk volt, az árak ismét 5—6 fillérrel kg.-ként emelkedtek.

Sertés-konzumvásári jelentés. (A székesfővárosi sertésvásár és kövágóhid intézősége.) Október 7-én. Főhajtás érszege 397 db sertés, 69 darab süldő. Előző napi eladatlan maradvány 145 darab sertés, 71 darab süldő, összesen 542 darab sertés, 140 darab süldő. Eladatott 278 darab sertés, 140 darab süldő. Eladatlan maradvány 264 darab sertés, — darab süldő. A vásár irányzata lanya. Az árak változatlanok. — Következő árak jegyzettek: Zaltsertés: Öreg I. r. 350 kilogramm felül 97 — K.-ig, II. rendű 230—350 kilogramm — fillérig, II. rendű selejtzett — fillérig, kanló — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogramm felül 98—102 fillérig, fiatal közép 220—300 kilogramm 94—101 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 90—92 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Hussertés: nehéz 300 kilogramm felül 90—98 fillérig, könnyű 140—300 kilogramm 96—100 fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm — fillér. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonkint, élősúlyban értendők.

TÁVIRATOK

A háborgó Mont-Pelée.

New-York, október 7. Fort de Franceból (Martinique sziget) érkezett távirat jelenti tegnaptól. A Mont-Pelée néhány napon át mű-

Kívánatra ingyen

Megjelent az őszi-téli képes árjegyzék

Kívánatra ingyen

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító BUDAPEST, IV., Múzeum-körút 1. sz. férfi-, fiu-, gyermek- és leánykaruba-telepe.

TÜZ

és víztől megsérült árak, ugymint: **selyem, csipke, szallag, szövetek, bársonyok, battisztok és bélés-árak** eladása minden elfogadható árban megkezdődött

Pártos Jenő

BUDAPEST

IV. kerület, Bécsi-utca 9. szám.

CSOKOLADÉ

BONBONOK, DESSZERTÉK

CAKESÉS-SÜTEMÉNYEK

LOBOSICZ

KAKAO

Ne mulassza el!!

ha fényképkészülék-re van szüksége és azt árfelemelés nélkül csekély havi részletekben akarja törleszteni, az alanti cég fényképosztályától, nagy képesárjegyzéket kérni

„The Wizard” készülék.

A „THE WIZARD” 193. sz. amerikai készülék

világos fényezett magazonfa, maroquinbőr, piros bagarta bőrfalak, szövetbélésű. Nikkelváradék. Az objektív dusska fel-, le-, jobbra, balra- és duplán kihúzható. Magas és széles felvételre beállítható. — „Unikum” pillanatnyos, pneumatikus elűléssel, különösen fényerős Bechtlinear rapid, objektívvel; az első lencse lecsavarása után a hátsó lencse mint nagyzeres tájképlencse használható; műkörberés. — A készülékhez nagy fekete bőrtáska jár, mely belüli penne-el van bérelve, valamint három darab kettős kazetta, alumínium tolstay-lencsezel.

Ára: 9x12 centészes lemezzel, 8 darab kettős kazetta és bőrtáskával ... 150.— korona
Ugyanazon készülék, de mag jóval erősebb lencsével, 126. szám... Ára 170.—
A 125. sz. " " de 13x18-as lemezméretűre ... 210.—

A teljes felszerelés ára 9x12-es nagyságu 20 kor., 13x15-es nagyságu 20 kor.
Fizetési feltételek: havi 7.50, 8.50 vagy 10.— koronás részletek.

Képzőművészeti és 10% képzőművészeti nyújtunk. Állandó raktár kintű minőségű vegyszerek, lemezek, filmek és fényérzékeny papirokban. Kérjen árjegyzéket.

Aufrecht és Goldschmid fényképezési oszt. Budapest, VI., Eötvös-utca 32/a.

+ INGYEN +

és bérmentve, zárt burkolatban küldjük legújabb érdekes ábrák-kal és bő magyarizattal ellátott árjegyzékünket,

SÉRVKÖTŐK angol acélrugóval 4-12 kor.-ig
angol gummi övvel 7-12

Univerzális sérvkötőink a legjobbak, kis lappal a legnagyobb sérv is elvárható.

Gummi és halhályog 2, 4, 6, 8, 10 és 12 kor. tucattal. pessar, obcis, női szer orvosi rendeltetére 8-5 kor. Mintagyűtemény 12 drb 4 kor. Aki e lapra hivatkozik 20% engedményt kap.

Lavator cs. és kir. szakiadalom, biztos és kényelmes női szer 14 kor.

Irrigatorok teljesen felszerelve 4-től 7 koronáig.

Műkezek, műlábak, baskócskák, gummi-bársonyok, szék gárnálban jóállás mellett mérők szerinti készítmények, a beteg-szolgálatához szükséges összes cikkek kaphatók.

Magyar orvosi műszertár

VII., Kerepesi-ut 32. Rókus-kórházzal szemben.

A vörös keresztre ügyeljenek.

Első butorléc- és fűrészelt falemezyár

Weinrich Frigyes, Szász-Régen.

Olasz áron ajánlja gőzölt és jól kiszáritott fáblól, tetesztés által. Van tisztán készített butorlécet minden falparonának. Fűrészelt lemezeket és lombfűrészt deszkákat mindig raktáron tart. Gőzölt diorából, bőlék, körte, juhar, eger, cseresznye és totyfából.

Ingyen képes árjegyzéket leékről és lemezekről küldön küldök.

FÉRFI és NŐI

nemli betegségek,

terágyengonóg (impotencia) napos gyógykezelésére legjobb ajánljuk

Dr. KAJDACS

v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos.

Rendel: 9-4-ig, este 7-8-ig.

Budapest, IV., Kigyó-n. 5. (Klotild-pal. I. em.)
Levél útján is biztos gyógyalkor.

BUTOR Agulár Ignác

Budapest, VII., Kerepesi-ut 30/a sz.

a Rókus-kórház templomával szemben.

Magyarország legnagyobb saját készítésű cipő-gyára.

Feltalálója a világhírű GUMI-kenőcsnek, mely az egyedül, ami a bőr ropadását megóvja.

Minden évem egy pár elegáns cipő-számft kap ingyen. — Felülnést kettőnek kitűnő garázssz cizmáim, melyek halhályoggal teljesen vízmentesíthetők, miután elkészítés előtt 24 órával vízzel áztatnak ki. — Minden cizmáért 2 évi jótállást vállalok.

Munkáscipő vízközdő egy darabból, erős	frt 2.50
Strapacipő erős vízközdő, fűzős	frt 3.—
Elegáns gavalier víx vagy zeige, fűzős	frt 3.50
Feltűnő elegáns box fűzőscipő	frt 4.50
Női erős borjúbőr cugoscipő	frt 2.50
Női elegáns zeige bőr fűzős vagy cugos	frt 3.—
Elegáns női orozlak fűzős vagy cugoscipő	frt 4.—
Elegáns női orozlak fűzős vagy cugoscipő	frt 3.50

Garázssz cizma: "alódi bagarilából", egy darabból, halhályaggal vízmentesíthető, jótállás mellett, erős dupla-talppal
 frt 7.50 |

Borjúbőr nyelvek cizma, ánonabb kivitelben, vízmentes előálló erős talppal, elegáns
 frt 8.50 |

Gyermek-cizma: erős vízközdő, szegecses dupla talppal, lak-k-v. burzárral, saját készítmény, 8 évtől 7 évig
 frt 2.50 |

8 évtől 10 évig
 frt 2.50, 11 évtől 13 évig | frt 3.50 |

